

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De wetgeving op de wekelijkse rust in kleinhandel en ambacht

I. Inleiding.

1. De voorgeschiedenis van de huidige regeling.

Het probleem van de zondagrust heeft gedurende 60 jaar ten minste de aandacht van de middenstandskringen gaande gehouden. Reeds op het congres der Kleine Burgerij, gehouden te Namen in 1901, werd het stemmen van een wet gevraagd die de rust zou verzekeren aan de kleine handelaars, de handelsbedienden, de ambachtslieden en de werklieden.

Werd op 17 juli 1905 een wet uitgevaardigd die verbod op zondag personeel aan het werk te stellen dan zou het tot 1927 duren alvorens een wetsvoorstel (Clijnmans) tot verplichte winkelsluiting werd neergelegd. Op 28 juni 1950 legde dhr Clijnmans andermaal zijn wetsvoorstel neer ⁽¹⁾, dat op 17 juni 1954 gevolgd werd door een wetsvoorstel uitgaande van dhr Fimmers en op 22 mei 1957 door een ander, uitgaande van dhr Vanden Boeynants.

Door een subcommissie opgericht in de schoot van de Kamercommissie van de Middenstand werden beide voorstellen tot één tekst samengebracht die door de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd goedgekeurd op 30 juni 1958 maar verworpen door de Commissie voor de Middenstand van de Senaat ⁽²⁾.

2. Regeling in het buitenland.

In alle landen van de Europese Economische Gemeenschap bestaan winkelsluitingsregelingen.

a. In Nederland voorziet de wettelijke regeling een volledige sluiting 's zondags en in de week vanaf 18 u.

b. In Luxemburg dienen alle winkels te 20 u. (in de winter te 19 u.) te sluiten, terwijl op zon- en feestdagen te 13 u. dient gesloten.

c. In Frankrijk zijn het de departementale autoriteiten die terzake maatregelen dienen te treffen en ze praktisch voor alle beroepen hebben getroffen.

d. In Duitsland houdt de wet een eenvormige regeling van de winkelsluitingstijden in.

e. In Italië tenslotte worden de schikkingen inzake sluiting door de Prefekt van de Provincie getroffen ⁽³⁾.

3. De Belgische wetgeving.

a. Wet van 22 juni 1960 tot invoering van een wekelijkse rustdag in nering en ambacht (Belgisch

Staatsblad 24 juni 1960), verder als W. (wet) aangeduid.

b. Koninklijk Besluit van 28 juni 1960 tot uitvoering van de wet van 22 juni 1960 tot invoering van een wekelijkse rustdag in nering en ambacht (Belgisch Staatsblad, 1 juli 1960) - verder als K.B. (Koninklijk Besluit) aangeduid.

c. Koninklijk Besluit van 11 augustus 1960 tot uitvoering van de wet van 22 juni 1960 tot invoering van een wekelijkse rustdag in nering en ambacht (Belgisch Staatsblad, 31 augustus 1960).

Voor beide Koninklijke Besluiten werd de hoogdringendheid ingeroepen, zodoende werden zij niet aan het onderzoek van de Raad van State onderworpen.

d. Parlementaire Werkzaamheden. Zittijd 1959-60.

A. Kamer der Volksvertegenwoordigers. Parlementaire bescheiden. — Ontwerp van wet nr. 470 — 1 — Amendementen nrs. 470, 2 en 3, Verslag nr. 470 — 4. Amendement 470-5. Dit laatste amendement werd door dhr Deruelles tijdens de zitting van 19 mei 1960 ingediend. Het luidde als volgt: « De Koning zal alle nodige maatregelen nemen ten einde de bepalingen van dit hoofdstuk (IV) te coördineren met die betreffende de arbeidsduur van werklieden en bedienden ». Het werd onmiddellijk terug ingetrokken ingevolge de verklaring van de Minister van de Middenstand dat het eerste ontwerp zulks voorzag maar dat deze tekst werd weggelaten op verzoek van de Raad van State daar hij onnodig en overbodig was vermits men steeds moet rekening houden met de bestaande wetten (Parlementaire Handelingen — Aanneming — Vergadering van 19 mei 1960).

B. Senaat.

Parlementaire bescheiden: Ontwerp van wet nr. 325 — Verslag nr. 364.

Parlementaire handelingen: Aanneming — Vergadering van 16 juni 1960.

4. Aard van de wet van 22 juni 1960.

De wet is een raamwet, zij legt dus uit zich zelf geen verplichtingen op. Evenals zulks het geval is voor de wet van 24 december 1958, verder vestigingswet genoemd, waarbij beroepsuitoefeningsvoorwaarden

kunnen worden ingevoerd in de ambachts-, de kleine en middelgrote handels- en de kleine nijverheids-ondernemingen (4) — op het parallelisme tussen beide wetten zullen we in de loop van de uiteenzetting bestendig wijzen —, heeft de wetgever aan de uitvoerende macht de zorg toevertrouwd voor de toepassing van de wet te zorgen, voorzover zij hiertoe wordt uitgenodigd volgens het door de wet aangeduide procesus door daar toe bevoegd verklaarde organismen.

II. Hoe wordt de wet van toepassing?

5. Aan welke organismen wordt het initiatief overgedragen?

Het zijn de beroepsverbonden (5) die de voorwaarden tot erkenning als lid van de Nationale Raad voor Ambachten en Neringen vervullen (artikel 4a Wet van 2 mei 1949 op de organisatie van de Hoge Raad voor de Middenstand en artikel 2 van K.B. van 5 oktober 1950 houdende inrichting van de Nationale Raad voor Ambachten en Neringen en van de Nationale Raad der Interprofessionele Federaties) (W. 5). Het zijn ook deze beroepsverbonden die het mechanisme van de vestigingswet in beweging dienen te brengen. Vanzelfsprekend slaat dit recht op initiatief slechts op de tak van handel of ambacht die de bedoelde verbonden aanbelangt (W. 1 § 1). (6).

Te noteren valt dat de bevoegde beroepsverbonden de hoger vernoemde voorwaarden dienen te vervullen maar niet noodzakelijkerwijze als lid van de Nationale Raad voor Ambachten en Neringen dienen te zetelen. Welke zijn deze voorwaarden?

a. Rechtspersoonlijkheid bezitten (Krachtens de wet van 31 maart 1898 indien ze opgericht zijn als beroepsvereniging of krachtens de wet van 27 juni 1921 indien opgericht als vereniging zonder winstbejag).

b. De ondernemingshoofden van het ambachtswezen, de kleine en middelgrote handel op nationaal vlak (7) groeperen per beroep of per groep van aanverwante beroepen.

c. Uitsluitend werken voor de studie, de bescherming en de ontwikkeling van de professionele, economische, sociale en zedelijke belangen van hun leden.

d. Sedert ten minste drie jaar in werking zijn.

e. Elke natuurlijke persoon of elke vereniging die bij de federatie is aangesloten moet met de statuten van de federatie schriftelijk zijn instemming hebben betuigd.

De bedoelde beroepsverbonden krijgen hier dus een belangrijke opdracht vermits zij door hun initiatief het hele beroep of de beroepstak binden en dus ook gezaghebbend tegenover niet aangesloten vaklieden kunnen optreden (8).

6. De aanvraagprocedure.

I. Verzoekschrift.

a. Uit het verzoekschrift dient door het overleggen van daartoe dienstige bescheiden, te blijken dat het aanvragend verbond de in artikel 5 van de wet bedoelde voorwaarden vervult (K.B. 1).

b. Het dient schriftelijk ingediend en met redenen omkleed (W. 6 § 1). Men kan zich de vraag stellen welke redenen hier bedoeld worden. Gaat het hier om aan te tonen dat het principe van de wekelijkse rust in de betrokken sector niet strijdig is met de economische noodwendigheden en het algemeen nut (9) waarover sprake in artikel 1 § 1 van de wet (10)?

c. Het dient te vermelden: 1. benaming en zetel van het beroepsverbond; 2. nauwkeurige bepaling van de tak van handel of ambacht bedoeld in het verzoekschrift (11); 3. het gebied waarvoor de toepassing van de wet wordt gevraagd (W. 6 § 1).

Dit laatste punt verdient enige toelichting. Het is n.l. mogelijk de toepassing van de wet niet voor het gehele grondgebied van het land aan te vragen. In dergelijk geval wordt een opsomming der gemeenten en/of provincies geleverd, voor dewelke de toepassing van de wet wordt gevraagd (K.B. 6).

d. Het verzoekschrift, d.w.z. het origineel met 4 afschriften, wordt bij een ter post aangetekend schrijven aan de Minister van Middenstand gericht. Het draagt de handtekening van de personen die volgens de statuten het verbond kunnen verbinden (K.B. 2).

e. Als bijlagen: A. een exemplaar van de statuten (W. 6 § 1) d.w.z. voor de als beroepsvereniging opgerichte beroepsverbonden (Wet van 30 maart van 1898) een afschrift van de in de bijlagen tot het Belgisch Staatsblad bekend gemaakte bekrachtigingsakte der statuten — voor de als vereniging zonder winstbejag opgerichte verbonden een exemplaar van de statuten met aanduiding van de datum der bekendmaking in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad (K.B. 2).

B. Een gewaarmerkt uittreksel van de notulen van de algemene vergadering die tot het indienen van het verzoekschrift heeft besloten (W. 6 § 1).

Het parallelisme met de vestigingswet is volledig met uitzondering van de vereiste der beide bijlagen die krachtens laatstgenoemde wet niet uitdrukkelijk worden gevraagd.

II. Gevolg gereserveerd aan het verzoekschrift.

A. Publicatie in het Belgisch Staatsblad.

1. De wet zegt artikel 6 § 2: « elk regelmatig ingediend verzoekschrift wordt door de Minister binnen de 15 dagen na ontvangst, in het B.S. bekendgemaakt ». Terzake kan evenals voor de wet van 24 december 1958, de vraag worden gesteld wat er gebeurt ingeval de Minister het verzoekschrift niet publiceert. Een verhaal bij de Raad van State zou niet mogelijk zijn omdat de Raad van State niet de macht heeft om een onthouding te niet te doen (12).

Rekening houdend met de quasi zekerheid dat de ingediende verzoekschriften niet alle vormelijkheden hebben nagekomen, heeft de uitvoerende macht wijselijk in K.B. 3 voorzien dat in voorkomend geval de Minister van de Middenstand de inlichtingen of bescheiden vraagt die nodig zijn om het verzoekschrift aan te vullen. De in artikel 6 § 2 van de wet bepaalde termijn van 15 dagen gaat in met de ontvangst van een volledig verzoekschrift. Te noteren dat deze verstandige voorzorgsmaatregel niet werd voorzien in het kader van de vestigingswet.

2. Binnen de 15 dagen na ontvangst van het volledige verzoekschrift gaat de Minister na of het verzoekschrift de gestelde voorwaarden vervult. Is zulks niet het geval dan wijst de bevoegde Minister het af en geeft van zijn gemotiveerde beslissing aan het verzoekend verbond bij een ter post aangetekend schrijven kennis (K.B. 4).

De hier bedoelde voorwaarden kunnen alleen de voorwaarden ten gronde zijn. Inderdaad, zo aan de vormelijke voorwaarden niet wordt voldaan zal de Minister via de hem door K.B. 3 toegekende bevoegdheid tot de nodige aanvulling overgaan.

O.i. heeft de Minister zich hier per K.B. een macht toegeëigend die de wet hem niet had gereserveerd. Deze specificeert inderdaad in artikel 6 § 2, dat elk regelmatig ingediend verzoekschrift in het Staatsblad wordt gepubliceerd. De Minister mag zich dus niet met de grond van het verzoekschrift inlaten, althans niet op dit stadium van de procedure.

De publicatie in het Belgisch Staatsblad gebeurt dus wanneer het verzoekschrift regelmatig is (vorm) en de gestelde voorwaarden vervult (grond) (K.B. 4).

B. Indienen van bezwaren.

Binnen 30 dagen na de bekendmaking in het B.S. kan ieder belanghebbende de Minister schriftelijk zijn opmerkingen meedelen (W. 6 § 3). Zulks dient per aangetekend schrijven te gebeuren (K.B. 7). Hetzelfde is voorzien in de vestigingswet.

C. Tussenkoms van de Hoge Raad voor de Middenstand.

1. Na het verstrijken van die termijn van 30 dagen wordt het verzoekschrift met de daarover ontvangen opmerkingen aan de Hoge Raad voor de Middenstand voor advies toegezonden (W. 6 § 4).

Ook hier is het parallelisme met de vestigingswet volledig. Te noteren dat in beide wetten niet wordt gepreciseerd binnen welke termijn de Minister aan deze verplichting dient te voldoen.

2. De Hoge Raad voor de Middenstand geeft een beredeneerd advies over het verzoekschrift. Het advies en een uittreksel van de notulen der vergadering tijdens welke de aanvraag van het betrokken verbond onderzocht is, worden door de Hoge Raad voor de Middenstand uiterlijk de 45e dag nadat hij het verzoekschrift en de bijgevoegde stukken heeft ontvangen, aan de Minister en aan het verzoekend beroepsverbond toegezonden (W. 6 § 5).

De vestigingswet voorziet een gelijkaardige procedure maar legt tevens aan de Hoge Raad de verplichting op de Nationale Raad voor Ambacht en Neringen en de Nationale Raad der interprofessionele Federaties te horen (13).

D. De beslissing van de Minister.

Bij het nemen van zijn beslissing zal de Minister zich vanzelfsprekend in ruime mate laten leiden door het advies van de Hoge Raad voor de Middenstand. In bepaalde gevallen zal hij evenwel nog een ander advies dienen in te winnen, nl. wanneer de tak van handel of ambacht waarvoor het instellen van de wekelijkse rust werd aangevraagd, zich uitstrekt tot ondernemingen vertegenwoordigd door het verzoekend beroepsverbond. In dit geval wint de Minister het advies in van de beroepsorganisaties van die ondernemingen (W. 6 § 6). Bedoeld worden hier o.m. de grootwarenhuizen (14). Het advies van deze organisatie is evenwel niet bindend voor de Minister.

Anders is het gesteld met het advies van de Hoge Raad voor de Middenstand. Is dit advies ongunstig dan dient de Minister het verzoekschrift te verwerpen (a contrario W. 6 § 7); is het gunstig dan behoudt de Minister nog het recht het verzoekschrift in te willigen of te verwerpen (ibidem).

In geval de Minister het verzoekschrift inwilligt wordt een desbetreffend Koninklijk Besluit getroffen. Uitdrukkelijk wordt zulks nergens voorzien. Sommige

artikelen van de wet gewagen van dat bewust Koninklijk Besluit, waarvan geen enkele tekst bepaalt wanneer het moet getroffen worden. Ook hier kan men zich de vraag stellen welk verhaal de verzoekende beroepsbond heeft, wanneer de Minister het initiatief tot het Koninklijk Besluit niet treft.

III. Welke verplichtingen legt de wet op, wanneer zij bij Koninklijk Besluit voor een bepaalde sector van toepassing wordt?

7. Wat verbiedt de wet?

De wet verbiedt in principe alle economische activiteiten die een rechtstreeks contact met de verbruiker meebrengen (15) d.w.z.:

a. rechtstreekse verkoop aan verbruiker inclusief bestellingen aan huis.

b. ambachtelijke en andere dienstprestaties waarvoor contact met de klanten is vereist (W. 1 § 2).

De wet verplicht dus niet de materiële handeling van het sluiten van de winkel. Zij legt alleen een verkoopverbod op dat in de praktijk de controle op de naleving van de wet ten eerste zal bemoeilijken. Inderdaad, het naleven van de rustdag is niet strijdig met het feit de winkelruimte toegankelijk te laten voor het publiek; de koopwaren mogen worden te koopgesteld, aangeprezen enz. ... Luidens artikel 1582 van het Burgerlijk Wetboek is de verkoop de overeenkomst waarbij de ene partij zich verbindt een zaak te leveren en de andere partij de prijs ervoor te betalen. De verkoop is dus essentieel een « geestelijke » verrichting waarvan de levering praktisch de enig zichtbare uiting is.

In feite zal de inbreuk op het verkoopverbod schier uitsluitend bij de materiële daad van de effectieve levering vast te stellen zijn (16).

De wet voorziet op het verkoopverbod twee uitzonderingen:

a. een formele uitzondering: het geval van dringende noodzakelijkheid (W. 1 § 2) (17).

b. een facultatieve uitzondering (W. 1 § 5): de Koning kan bijzondere voorwaarden voorschrijven inzake de toepassing van de wekelijkse rust op de venters en leuhandelaars die hun beroep in de bedoelde sector uitoefenen... « Hier wordt dus aan de uitvoerende macht een mogelijkheid geboden zonder het door de wet voorziene mechanisme in beweging te brengen, het koninklijk besluit waarbij voor een bepaalde sector een rustdag wordt opgelegd, te wijzigen. »

8. Wat wordt onder een rustdag verstaan?

Artikel 1 § 3 geeft ons terzake het antwoord: het is onderbroken tijd (de Franse tekst zegt juist: *période*) van 24 uur die aanvangt te 5 uur 's morgens of te 12 uur en eindigt op hetzelfde uur van de daaropvolgende dag.

Baat men een bedrijf uit waarvoor via de door de wet voorziene procedure een rustdag is ingesteld, dan mag men vrij deze rustdag hetzij te 5 uur 's ochtends, hetzij te 13 uur 's middags doen beginnen. Waar in principe de wekelijkse rustdag de zondag is brengt zulks mee dat krachtens de wet de zondag, zoals trouwens iedere dag van de week voor twee interpretaties vatbaar is. Welnu, deze beschikking van de wet wordt te niet gedaan door K.B. 13. Krachtens bewust artikel 13 worden de handelaars en ambachtslieden die op een zaterdag of zondag vanaf 13 uur de werkzaamheden onderbreken voorzien in W. 1 § 2, be-

schouwd een andere rustdag te hebben gekozen dan de zondag (18). Het Koninklijk Besluit van 28 juni 1960 gaat hier o.i. het kader voorzien door de wet te buiten, zij het dan ook op een terrein dat vrij vormelijk is.

9. Op welke bedrijven slaat de wet?

Het verbod van verkoop of dienstprestaties slaat op alle verkooppunten waar de werkzaamheden ressorterend onder de betrokken tak van handel of ambacht, zelfs op bijkomstige wijze (19) wordt uitgeoefend. In dat geval is het verbod insgelijks toepasselijk op alle andere in dezelfde lokalen uitgeoefende handels- of ambachtelijke werkzaamheden (W. 1 § 4). Zulks brengt dus mee — situatie die vooral in de kleinhandel frekwent is — dat een bedrijf onder de toepassing van de wet kan vallen zelfs wanneer het initiatief uitgaat van een beroepsvereniging, die niet representatief is voor de hoofdactiviteit van bewust bedrijf. Een horlogemaker die in sommige gemeenten ook kerkboeken verkoopt kan dus via het initiatief van de vereniging der kerkboekhandelaars — in de veronderstelling dat deze bestaat — tot een wekelijkse rustdag worden verplicht zelfs wanneer zijn eigen beroepsverbond, i.c. dat van de horlogemakers, terzake geen initiatief zou hebben genomen (20).

Ondernemingen met menigvuldige handels- of ambachtssectoren kunnen evenwel nooit tot meer dan één rustdag per week verplicht worden (W. 1 § 4).

10. Vaststelling van de wekelijkse rustdag.

De toepassing van de wet brengt alleen de verplichting van een rustdag mee, de keuze van deze dag wordt aan het initiatief van de belanghebbenden overgelaten (W. 2). Kiest de belanghebbende niet dan valt zijn wekelijkse rustdag op zondag. Wil men een andere dag dan dient men de procedure voorzien bij artikel 8 tot en met artikel 13 van de wet na te leven. Handelaars of ambachtslieden die een andere rustdag dan zondag kiezen mogen op zondag geen andere produkten verkopen of geen andere dienstprestaties verrichten dan die welke zij gewoonlijk leveren (W. 3) (21). Wanneer de wekelijkse rustdag onmiddellijk vóór een wettelijke feestdag (22) valt mag de handelaar of ambachtsman hem overbrengen op de dag na die wettelijke feestdag (W. 4).

11. De procedure voorzien bij W. 8 tot 13 om een andere rustdag te kiezen dan de zondag.

a. De belanghebbende wenst een andere dag dan de zondag (opgevat als dag beginnende te 5 uur 's ochtends); hij doet hiervan aangifte aan het college van Burgemeester en Schepenen van de gemeente op wier grondgebied zijn ambachts- of handelsinrichting is gevestigd (W. 8). Deze aangifte dient te gebeuren schriftelijk op vrij papier, binnen de 30 dagen volgend op de bekendmaking in het B.S. van het K.B. waarbij de rustdag wordt verplichtend gemaakt. Deze aangifte dient persoonlijk of door een bijzondere gevolmachtigde bij het gemeentebestuur neergelegd (K.B. 8). Dus geen verzending via de post.

b. De aangifte vermeldt (W. 9) :

1. Naam, voornaam, woonplaats en beroep van de exploitant of, wanneer het een vennootschap betreft, de handelsnaam of firma, alsmede de namen, voornamen, hoedanigheid en woonplaats van de personen die met het dagelijks beheer belast zijn.

2. Het inschrijvingsnummer van de exploitant in het handelsregister, behalve wanneer de exploitant een

ambachtsman is die niet tot die inschrijving gehouden is.

3. De juiste ligging van de bedoelde inrichting.

4. De gekozen rustdag.

Te noteren valt dat de wetgever ingevolge een nalatigheid in het geval van een vennootschap de vermelding van de inschrijving in het handelsregister niet vraagt. Anderzijds valt de ietwat ongewone formulering « juiste ligging van de bedoelde inrichting » (komt ook in de Franse tekst voor) op.

c. De declarant legt op het ogenblik van de aangifte aan de gemeenteoverheid een of meer borden voor, bestemd om de gekozen rustdag die geen zondag is, bekend te maken (K.B. 9). Op die borden wordt het zegel van de gemeente aangebracht en van de datum van deze aangifte melding gemaakt (W. 10). De vorm der borden is rechthoekig, 25 cm lang en 14 cm breed. Zij moeten in hun lengte één der volgende teksten vermelden : 1. wekelijkse rustdag (K.B. van...) van... te 13 u. tot ... te 13 u. 2. wekelijkse rustdag (K.B. van...) de ... vanaf 5 u. De vermelding wekelijkse rustdag evenals de benaming van de gekozen dag dienen aangebracht in letters van 2 cm. De borden dienen volledig ingevuld te zijn op het moment der aangifte (K.B. 9). Het zegel van de gemeente en de datum van aangifte worden op de tekstzijde van de borden aangebracht (K.B. 10).

d. Geen wijziging in de keuze van de rustdag mag geschieden zolang een termijn van ten minste 6 maanden sedert de datum van de vorige aangifte niet verlopen is. De nieuwe aangifte dient te gebeuren mits in achtname der vormelijkheden van artikelen 8, 9 en 10 van de wet (W. 11) (23). In voorkomend geval dienen de reeds vernoemde borden vervangen uiterlijk de dag na die der inschrijving van de nieuwe aangifte (K.B. 12).

e. De gemeentebesturen rangschikken en bewaren de aangiften en hun wijzigingen. Deze zijn openbaar en kunnen zonder verplaatsing geraadpleegd worden (W. 12).

f) De borden waarover hoger sprake moeten op duidelijke wijze worden aangebracht en van buiten zichtbaar zijn (24). De handelaar of ambachtsman, die langs meerdere inrichtingen in contact komt met de klanten, is ertoe gehouden in elke inrichting een bord aan te brengen (K.B. 11).

g. De inrichtingen die 's zondags hun werkzaamheden onderbreken, moeten geen bord aanbrengen : indien geen bericht aangeplakt is, waaruit blijkt dat de inrichting een andere dag dan de zondag is gesloten, bestaat het onwraakbaar vermoeden dat de gekozen rustdag de zondag is (W. 13) (25).

12. Afwijkingen toe te staan in bijzondere en voorbijgaande omstandigheden of ter gelegenheid van jaarbeurzen en jaarmarkten (W. 14).

In uitvoering van W. 14 bepaalt het Koninklijk Besluit van 11 augustus 1960 (B.S. 31 augustus 1960) in welke voorwaarden het college van Burgemeester en Schepenen, afwijking kan verlenen van de bepalingen van de besluiten tot invoering van een wekelijkse rustdag in de hoger aangegeven omstandigheden.

Deze voorwaarden zijn de volgende :

A. Het initiatief der aanvraag tot afwijking dient uit te gaan van één of meerdere handelaars of ambachtslieden handelend in eigen naam of in naam van

een vereniging van handelaars of ambachtslieden (K.B. 11-8-60, art. 1).

Deze formulering doet vrij verrassend aan. Een handelaar zou dus een aanvraag tot afwijking kunnen indienen dan wanneer artikel 2 van hetzelfde Koninklijk Besluit voorziet dat individuele afwijkingen niet geduld zijn.

B. Het verzoek dient per aangetekend schrijven aan het college van Burgemeester en Schepenen gericht (K.B. 11-8-60, art. 1).

C. Het college van Burgemeester en Schepenen is vrij in de beoordeling van de aanvraag en dient zich alleen te laten leiden door het algemeen nut en de economische noodwendigheden.

D. De afwijkingen kunnen per wijk worden toegestaan. Individuele afwijkingen zijn niet geduld (K.B. 11-8-60, art. 2).

E. Van elke beslissing houdende afwijking van de bepalingen van de Koninklijke Besluiten die een wekelijkse rustdag voorschrijven maakt het college van burgemeester en schepenen een exemplaar over aan de Minister van de Middenstand (K.B. 11-8-60, art. 5).

F. De afwijkingen mogen niet meer dan 15 rustdagen per jaar bedragen (W. 14).

13. Afwijkingen in de toeristische gemeenten (W. 14)

A. Wat zijn toeristische gemeenten?

1. De badplaatsen, d.w.z. de plaatsen die niet verder dan 5 km van de kust gelegen zijn (26).

2. De luchtkuuroorden en toeristische centra die voldoen aan minstens twee van de volgende voorwaarden:

a. de plaatsen waar de meeste hotels gedurende ten minste zes maanden per jaar zijn gesloten.

b. de plaatsen waar het aantal residerenden op sommige tijdstippen van het jaar in aanzienlijke mate toeneemt.

c. de plaatsen waar het in het hotelbedrijf werkzaam personeel op sommige tijdstippen van het jaar in ruime mate toeneemt (K.B. 11-8-60, art. 3).

B. Elke afwijking toe te staan in een luchtkuuroord of in een toeristisch centrum moet het voorwerp uitmaken van een voorafgaande goedkeuring van de Minister van de Middenstand. De aanvraag tot goedkeuring wordt ingediend door het college van Burgemeester en Schepenen, dat de motivering en gebeurlijk, de bewijsdocumenten bijvoegt. De minister dient binnen de veertien dagen na de ontvangst van de aanvraag tot goedkeuring een beslissing te treffen (K.B. 11-8-60, art. 4).

C. De afwijkingen mogen meer dan 15 rustdagen bedragen (a contrario W. 14).

14. Afwijkingen voor het verzekeren van een wachtrij (W. 15).

De Koning bepaalt onder welke voorwaarden de handelaars en ambachtslieden, die de zondag als rustdag hebben gekozen, van het verbod van rechtstreekse verkoop aan de gebruiker of levering van ambachtelijke of dienstprestaties, mogen afwijken, wanneer zij op een zondag wachtdienst verzekeren, in een beurtrol, voor hun beroep ingevoerd (27). Te noteren, dat de Koning dit recht niet heeft wanneer de gekozen rustdag geen zondag is.

15. Bijkomende bepalingen.

a. De beroepsverbanden mogen ten allen tijde de

herziening of de opheffing van het K.B. waarbij de wekelijkse rustdag wordt opgelegd, aanvragen. In dat geval worden dezelfde regelen toegepast als deze voorzien voor de aanvraagprocedure (W. 7). Te noteren valt dat de wet van 24 december 1958 niets dergelijks voorziet.

b. In geval het verzoekschrift na ongunstig advies van de Hoge Raad voor de Middenstand wordt afgewezen mag het verzoekend verbond een nieuw verzoekschrift indienen. Hetzelfde geldt wanneer het verzoekschrift na gunstig advies van de Hoge Raad door de Minister wordt afgewezen (W. 6 § 6).

Wij hebben gezien dat de Minister zich — o.i. ten onrechte — de macht heeft toeëigend bepaalde verzoekschriften ab initio te verwerpen. Men kan zich de vraag stellen of in dat geval de bepalingen van W. 6 § 6 eveneens van toepassing zijn. Alhoewel niet uitdrukkelijk voorzien, komt het ons voor dat hierop bevestigd dient geantwoord.

Artikel 6 § 6 van de wet voorkomt de betwisting gerezen ingevolge een te summiere formulering van artikel 3 § 6, van de wet van 24 december 1958, waarin wordt voorzien dat zo het advies van de Hoge Raad voor de Middenstand slechts ten dele gunstig is, de beroepsfederatie een nieuw verzoekschrift kan indienen. Men heeft hieruit afgeleid — o.i. ten onrechte — dat een volledig ongunstig advies van de Hoge Raad aan de verzoekende beroepsfederatie het recht zou ontnemen een nieuw verzoekschrift in te dienen (28).

16. Strafbepalingen.

a. Inbreuken op art. 1 § 2 en § 4 op art. 3, 8, 11 en 13 alsmede op de besluiten genomen op grond van art. 1 § 5, worden gestraft met een geldboete van 50 tot 1.000 F.

De bepalingen van boek 1 van het Strafwetboek, hoofdstuk VII, en art. 85 niet uitgezonderd, vinden toepassing op de in de wet bepaalde misdrijven (W. 16).

De deelneming aan de inbreuk is dus ook strafbaar d.w.z. dat én verkoper én koper zich aan vervolgingen blootstellen (29).

b. Zijn gemachtigd de inbreuken op te sporen en vast te stellen: officieren en agenten van de gerechtelijke politie, rijkswachters, agenten van de gemeentelijke politie en van de veldwacht, inspecteurs en controleurs van de economische algemene inspectie.

Deze ambtenaren en agenten maken proces-verbaal op dat bewijskracht heeft behoudens tegenbewijs. Af-schrift dient gezonden aan de overtreders binnen de 3 dagen op straffe van nietigheid (W. 17).

P. DE VROEDE.

(1) Dit wetsvoorstel handelde niet alleen over de zondagsrust, maar voorzag tevens een sluiting tijdens de middag en 's avonds.

(2) Kamer der Volksvertegenwoordigers — Verslag der Kamercommissie, document 470 (1959-60), nr 4, bl. 2.

(3) Ibidem, bl. 3 en 4.

(4) Belgisch Staatsblad, 11 januari 1959.

(5) W. 1 § 1 voorziet de mogelijkheid dat de aanvraag zou worden gedaan voor verschillende beroepsverbanden in een collectief rekwest, enerzijds omdat in verschillende sectoren van handel en ambacht de activiteiten dooreengestrengeld zijn, anderzijds omdat in bepaalde sectoren meer dan één nationaal beroepsverbond bestaat.

(6) De tekst aangenomen door de Kamercommissie vermeldt «aanlangt» i.p.v. «aanbelangt»; W. 1 § 1 herneemt dezelfde fout.

(7) Het zijn dus alleen de nationale organisaties die het recht van initiatief bezitten, cf. Parlement. Besch., Senaat, doc. 364, bl. 6.

(8) Op deze toestand werd tijdens het onderzoek door de bevoegde Senaatscommissie gewezen. Parl. Besch. Senaat, doc. 364, bl. 5.

(9) O.i. ware de formulering algemeen belang juist; de Franse tekst vermeldt intérêt général.

(10) Het Belgisch Staatsblad van 8 augustus 1960 publiceert het eerste verzoekschrift waarbij de toepassing van de wet op de wekelijkse rust wordt aangevraagd. Het gaat uit van de nationale beroepsverbanden behorend tot de beroepen van beenhouwer-spekklager, kleinhandelaar in algemene voedingswaren, kleinhandelaar in fruit, groenten en primeurs, kleinhandelaar in vis, poelendier, wildhandelaar en tafelhouders. Dit verzoek is van de motivering als volgt op: «Overeenkomstig het doel dat door de wetgever wordt nagestreefd wil dit verzoekschrift ten gunste van de uitbaters der bedoelde handelstakken, de gewettigde verzueringen, zowel op het sociaal als op het menselijk vlak, inzake de wekelijkse rust verwezenlijken in een algemeen toepassingsregime waardoor tegelijkertijd de beroepsbelangen en de principes van loyaliteit in de mededinging worden geëerbiedigd. Bovendien zullen de verzoekende beroepsverbanden, bij de toepassing van de wet, zorg dragen voor de vrijwaring van de gewettigde belangen der verbruikers». Deze motivering herhaalt enerzijds de redenen waarop de wetgever zich heeft gesteund om de wet voor te stellen, zij houdt anderzijds een belofte in de gewettigde belangen der verbruikers te vrijwaren. Men stelt vast dat de verzoekende beroepsverbanden niet precies begrepen hebben wat de wetgever heeft bedoeld waar hij eist dat het verzoekschrift met redenen dient omkleed. Een preciesere formulering van de wil van de wetgever blijkt hier gewenst.

(11) K.B. 5 preciseert: de aard en de grens der beroepsbekwaamheden, waarvan het geheel de beroepstak uitmaakt.

(12) cf. in dezelfde zin A. De Caluwé, La loi du 24 décembre 1958, Journal des Tribunaux 1959, p. 254.

(13) De Caluwé op. cit. p. 255, stipst hierbij aan dat de vestigingswet niet preciseert of de adviezen van deze organismen eensluidend moeten zijn.

(14) Parl. Doc. Kamer, 470-4, bl. 11.

(15) De verkoop door automaten valt dus niet onder toepassing van de wet omdat de exploitant van zulk apparaat niet in contact met de klant komt, Parl. Besch. Kamer, 470-4, bl. 7.

(16) Ook de groothandel valt niet onder toepassing van de wet. Terzake werden door sommige parlementsleden bezwaren geopperd. Parl. Bescheiden, Senaat, doc. 364, bl. 5.

(17) Tijdens de bespreking in de bevoegde kamercommissie heeft men terecht doen opmerken dat de dringende noodzakelijkheid bestaat in hoofde van de klant en niet in hoofde van de handelaar of de ambachtsman; een auto-defekt is dus wel een geval van dringende noodzakelijkheid, de verkoop van een door bederf bedreigde koopwaar niet.

(18) Zulks is in overeenstemming met een passus uit het verslag der bevoegde kamercommissie, Parl. Besch. Kamer, nr 470-4, bl. 13. Men zoekt evenwel tevergeefs de tekst waarop bedoelde commissie steunt om dit advies te formuleren.

(19) Het verkopen van bepaalde accessoria welke gewoonlijk ter beschikking van bezoekers of klanten van bepaalde bedrijven worden gesteld, wordt niet beschouwd als gemengd of toekomstig bedrijf; v.b. de verkoop van rookgerief in een herberg. Parl. Besch. Senaat, nr 364, bl. 6.

(20) Aan te stippen valt dat zo bedoelde werkzaamheden worden uitgeoefend in van elkander gescheiden ruimten, de ene zal stopgezet worden maar de andere zal mogen worden voortgezet zo voor deze andere de toepassing van de wet niet werd bekomen, Parl. Besch. Kamer, 470-4, bl. 8.

(21) In het wettelijk klimaat van de in ons land gehuldigde handelsvrijheid zal in de praktijk de controle van de naleving dezer bepaling uiterst moeilijk zijn.

(22) De wettelijke feestdagen zijn de volgende: 1 januari, Paasmaandag, O. H. Hemelvaart, 1 mei, Pinkstermaandag, 21 juli, O. L. Vrouw Hemelvaart, Allerheiligen, 11 november, Kerstmis.

(23) Daar de zondag automatisch de rustdag is voor dezen die geen keuze hebben gedaan, mogen deze handelaars of ambachtslieden op gelijk welk tijdstip een aangifte doen bij de gemeenteoverheid om een dag van de week te kiezen. Vanaf deze keuze moeten ze 6 maanden wachten om een nieuwe keuze te doen (Parl. doc. Kamer, 470-4, bl. 14).

(24) Art. 10 K.B. preciseert: van buiten leesbaar.

(25) Tijdens het onderzoek in de Kamercommissie werd de aandacht gevestigd op het feit dat de afwezigheid van een bord nog niet altijd de zekerheid meebrengt dat de rustdag een zondag is. Inderdaad de onderneming kan best niet onder toepassing van de wet vallen bvb. omdat in deze activiteit nog geen rustdag verplichtend werd gemaakt, ofwel omdat een afwijking voorzien is voor de streek. Men heeft deze opmerkingen niet weerhouden, Parl. Bescheiden Kamer, nr 470-4, bl. 12.

(26) Deze opvatting is ruimer dan deze voorzien bij art. 2 van het K.B. van 2 maart 1940, betreffende de uitverkoop waarin de kustgemeenten uitdrukkelijk worden vernoemd en zich beperken tot deze die onmiddellijk aan de zee gelegen zijn.

(27) De verantwoordiging van dit artikel luidt vrij verrassend. «Het zou kunnen, verklaart de Minister, dat in een bepaald beroep en in sommige gemeenten alle handelaars en ambachtslieden om redenen van algemeen belang kunnen aanvaarden beurtelings op zondag van dienst te zijn ten einde in de behoeften van het publiek te voorzien». Men roept hier dus het algemeen belang in om de afwijking te rechtvaardigen, wat in tegenspraak is met artikel 1 § 1, van de wet, dat bepaalt dat de wekelijkse rustdag slechts kan worden ingevoerd wanneer het algemeen belang het toelaat.

(28) De Caluwé, op. cit. p. 255, deelt terzake ons standpunt.

(29) Parl. Besch., Kamer, 470, nr 4, bl. 14.

DE ROMEINEN EN HET RUIMTERECHT

Machet euch die Erde untertan. Dieses Schöpferwort auf dem ersten Blatt der Bibel ist die Magna Charta der Technik.
Emil BRUNNER.

1. Jules Verne, Herbert George Wells, Aldous Leonard Huxley, Giovanni Papini, Ernst Jünger en anderen hebben toekomststromen gefantaseerd. Toen Robert Jungk in 1953 zijn fascinerende reportage «Die Zukunft hat schon begonnen. Amerikas Allmacht und Ohnmacht» de wereld inzond, zal wel niemand geloofd hebben dat de daarin beschreven man-made jungle inderdaad zo'n vaart kon lopen. Wij wisten allen dat techniek en wetenschap — gelukkig — evolueren: waar is de tijd toen op 5 mei 1835, thans reeds honderd vijftig jaar geleden, uit de Groendreef te Brussel drie locomotieven, met elk tien rijtuigen, naar Mechelen tuften om aldus de eerste spoorlijn in ons land — en tevens de eerste op het Europees vasteland — in te wijden. Wie kon — of durfde — echter vermoeden dat de vooruitgang van wetenschap en techniek zo explosief kon zijn als wij thans beleven?

2. Want inderdaad, *tomorrow is already here*: de toekomst is verleden tijd. Icaros werd wegens zijn hoogmoed door de goden met zijn leven bestraft, maar de moderne Daidalos heeft weerwraak genomen. De wijze schrijver der *Pensées* mocht nog getuigen: «Le silence éternel de ces espaces infinis m'effraie» (1), de moderne mens — dat denkend niet,

dat noch engel noch beest is — heeft het zover gebracht dat Pascals vrome gedachte thans haar tijd heeft gehad.

3. Sinds ongeveer 1948 (2) werden in de grootmachten dezer wereld alle astronautische onderzoeken gecentraliseerd en begon, in alle stilte, de wedloop naar het eerste schot in de kosmische ruimte, dat de eeuwenoude menselijke droom, — zich losmaken van de aarde — definitief zou stukscheuren.

4. Inmiddels werden reeds verschillende Spoetniks, Vanguards, Atlanten, Discoverers, Pioneers en andere Explorers gelanceerd en kwamen ruim tien satellieten terug in de aardatmosfeer en desintegreerden er. Mede dank zij de inspanningen voor het Internationale Geofysische Jaar (3) zijn de kunstmanen, evenals de kernenergie-toepassingen, om zo te zeggen reeds een deel van ons dagelijks bestaan geworden.

5. Met de Spoetniks is de ruimtevaart begonnen en ongetwijfeld zullen hierdoor, vroeg of laat, problemen van juridische aard oprijzen. Het internationale publiek luchtrecht, en later ook het internationale privaatrecht, moeten hun rechtsordening dringend aan deze feitelijke gegevens aanpassen. Het probleem van het *ruimterecht* (droit cosmique ou droit interplanétaire, the law of the interplanetary space or the law of the outer space) is dus gesteld. Het is de jongste tak van de reeds zeer oude rechtsboom.

6. In 1958 nam de International Law Association unaniem een resolutie aan, waarin werd geconstateerd dat er nog geen algemene overeenstemming bestaat met betrekking tot de *hoogte van de luchtkolom*, waarover de staten soeverein zijn. Erkend werd dat het gemeenschappelijk belang als grondslag behoort te worden beschouwd van het internationale rechtsregime van de interplanetaire ruimte. Op de Verenigde Naties en andere geëigende internationale organisaties (zoals de Internationale Burgerluchtvaart Organisatie, waarbij thans 73 landen zijn aangesloten) werd een beroep gedaan deze kwestie te bestuderen (4).

7. Dit vraagstuk is een *urgent probleem*, want de sprong in de ruimte is ten slotte aan een militaire krachtsinspanning te danken. De huidige satellieten zijn geboren onder een uiterst gevaarlijk gesternte (het teken van de rivaliteit der grote machten) en het wekt een beangstigende beklemming te weten dat deze tuigen ook iets anders dan de vreedzame wetenschap kunnen dienen.

8. Meestal wordt dit vraagstuk in rechtstreeks verband gebracht met de nieuwe atoomwetenschap. Aan de reusachtige vooruitgang welke in de laatste vijftien jaar door de kernfysica (en haar technische aanpassing aan vernietigingsdoeleinden) werd gemaakt, beantwoordt bij de meeste mensen een afgrond van vrees en afschuw. *De vraag of het militaire gebruik van een atoomwapen gewettigd is*, is niet met zekerheid op te lossen. Eens te meer moet hier worden vastgesteld hoezeer het internationaal recht aan de contingenties van politieke machtsverhoudingen gebonden is. De internationale verhoudingen dragen al té duidelijk de stempel van de *big stick* (de dikke stok) die de grootmachten achter de rug gereedhouden en zij erkennen maar één beginsel, dat van de vergelding met gelijke munt (5).

Daarbij werd het oorlogsrecht in zijn geheel (*ius ad bellum* en *ius in bello*) ten zeerste ontredderd door de praktijken van de Tweede Wereldoorlog, en wel in beide oorlogskampen (6). De algemene regelen van humanitaire aard werden te allen kante met infernale hartstocht met de voeten getreden en niet zonder ontgoocheling constateert Ch. De Visscher « que le droit semble avoir renoncé à „humaniser” la guerre » (7). Nooit werd het oorlogsrecht aangepast aan het systeem van collectieve veiligheid ingeluid door het Charter van de Verenigde Naties. Op treffende wijze kwam de rechtsonzekerheid tot uiting in de vraag of het oorlogsrecht ook van toepassing is op een actie van de UNO om de collectieve veiligheid te beschermen (8).

De chaotische toestand is dus zonneklaar. Of het militair gebruik van een atoomwapen volkenrechtelijk geoorloofd is of niet, staat derhalve niet duidelijk vast (9), hoewel ons inziens met succes kan worden geargumenteed per *viam analogiae* naar het gebruik van gas en vergift, dat het, onder welke vorm ook, door het positieve oorlogsrecht is verboden (10). De vrees voor de rampzalige gevolgen welke voor het mensdom uit het militaire gebruik van de kernenergie kunnen voortspruiten, moge ons echter ook de ogen niet doen sluiten voor het feit dat, wellicht reeds binnen afzienbare tijd, de Doos van Pandora ons zal vergasten op de niet geringe zegenrijke gevolgen welke uit een vreedzame toepassing van de kernenergie voortvloeien, vooral op het gebied van de energievoorziening.

9. Sinds het eerste ruimteschot in 1957 uit de Sovjet-Unie werd gelanceerd staat deze tak der

atoomwetenschap echter *buiten het klassieke kader van het volkenrecht*. De moeilijkheid van een pertinente juridische analyse is immers juist het gevolg van een dispariteit tussen de normen en de feiten: de eerste ontstonden op een tijdstip waarop de tweede, zelfs voor de scherpste geest, nog niet denkbaar waren. Het ruimterecht kan dus wel enkele elementen uit het internationale luchtrecht ontleenen, maar in het geheel gezien zal alles toch wel moeten aangepast worden aan de totaal nieuwe feiten. Of het een mystiek huwelijk wordt, of eerder een pijnlijk lit de justice, kan alleen de toekomst leren.

10. Intussen — en dit is het eigenlijke object van deze korte beschouwing — is het wellicht wenselijk even na te denken over de principes. Ter vrijwaring van de menselijke persoon moet elke technische vooruitgang zo vlug mogelijk worden betrokken binnen het rechtelijke: het woord van een Amerikaans rechtssocioloog is juist: « The Law must hurry to catch up the facts ». Zo ontstond, na het luchtrecht, het atoomrecht, en zo moet ook het ruimterecht een plaats krijgen in de kring der juridiciteit.

Dat *ruimterecht* heeft op zichzelf geen uitstaans met het al dan niet bestaan van redelijke (sprekende en verstaanbare) wezens op andere planeten: dat is de (toekomstige) zorg van een soort *inter-gentes-planetair recht*. Zoals het luchtrecht zich bezig houdt met problemen van het gebruik van de luchtruimte, zo moet het ruimterecht zich bezig houden met problemen betreffende het gebruik van de kosmische ruimte, d.i. de « ledige » ruimte — althans abstractie gemaakt van sommige gassen en van kosmische stoffeeltjes — die bestaat buiten de zowat 1200 km dikke atmosfeer van onze aarde (11).

11. De hoofdtrekken van dit ruimterecht zullen in de meeste opzichten gelijkaardig zijn aan deze van het nieuwe atoomrecht: deterritorialisatie en desindividualisatie van het recht, internationalisering der gezagsautoriteiten, overheersend belang van het begrip algemeen publiek welzijn, socialisatie der risico's, vervanging van de burgerlijke verantwoordelijkheid door de verzekering en van de private verzekering door een soort publieke internationale verzekering (12).

Het *centrale vraagstuk* is echter ongetwijfeld dit van het *sovereiniteitsrecht* dat iedere staat bezit op de lucht boven zijn grondgebied. Hoewel deze artificiële theorie (vermits de aarde wentelt is ook de inhoud van die luchtkolom steeds veranderend) in de doctrine reeds vroeg werd bestreden (13), werd de betwisting in de praktijk opgelost ten voordele van de theorie van het gesloten luchtgebied (*aer clausus*).

12. In de huidige staat van de internationale wetgeving werd dit beginsel trouwens uitdrukkelijk vastgelegd, althans wat de *atmosferische luchtruimte* betreft, in de conventies van Parijs en Chicago van 1919 en 1944. Artikel 1, lid 1, van de internationale conventie van Parijs (13 oktober 1919) bepaalde immers: « Les Hautes Parties contractantes reconnaissent que chaque puissance a la souveraineté complète et exclusive sur l'espace atmosphérique au-dessus de son territoire ». Artikel 1 van de Chicago-conventie van 7 december 1944 bepaalt hetzelfde, met vervanging van het woord « puissance » door « Etat ». Ingevolge deze volledige en uitsluitende soevereiniteit van elke (contracterende) staat over het luchtruim boven zijn grondgebied, duldt elke staat in « zijn » lucht alleen het eigen luchtverkeer en dat van landen waarmede een desbetreffende overeenkomst werd gesloten. Het recente vliegtuigincident

boven de Sovjet-Unie toont eens te meer aan dat de staten, eventueel met brutaliteit, dit recht ongeschonden wensen te handhaven. Vredelievend commercieel en burgerlijk luchtverkeer wordt weliswaar geduld, maar hoe het ook weze, de Romeinse rechtsspreuk *Cuius est solum eius est caelum* wordt van het zakenrecht overgeheveld naar het luchtrecht, en heerst er als een Oosters vorst.

13. Bedoelde internationale conventies geven echter geen enkele cijferaanwijzing van de limiet van de atmosferische ruimte, en terecht, want de hoger vermelde 1200 km is, zelfs in de huidige stand der wetenschap, niets meer dan een gissing der geofysici. Het soevereiniteitsrecht over de zgn. nationale luchtkolom heeft derhalve geen theoretische grens.

14. Tot nog toe heeft echter, naar ons weten, geen enkele regering geprotesteerd, zij het ook maar platonisch, tegen het schenden van «haar» luchtruim door de in de jongste jaren gelanceerde ruimtetuigen. Natuurlijk ware het moeilijk zich effectief te verzetten tegen de doorgang van een satelliet (14), maar impliceert dit niet dat in dergelijke hoge regionen de veelgeprezen staatssoevereiniteit blijkbaar ten dode is opgeschreven? Zouden er nog vrije juristen zijn, die zozeer slaafs gebonden zijn aan hun nationalisme, dat zij het Romeinse *cuius solum eius caelum* toepasselijk achten in de kosmische ruimte? (15)

15. Maar, zoals gezegd, ruimtevaart en kernenergie zijn geboren onder een somber gesternte. Het spreekt vanzelf dat daarin grote gevaren schuilen voor de op aarde levende mensheid. Een rechtsordening dringt zich dus op, eerst op het tussenstaatse vlak, waarna er misschien een bovennationale ordening zou kunnen ontstaan met een bewind dat zou berusten bij een politieke wereldorganisatie (16). De ruimteverkeersregels moeten internationaal worden vastgesteld, uitgaande van het principe van de vrijheid van de ruimte, met een internationale reglementering betreffende het voeren van de vlag, het verlenen van certificaten, het herstellen van schade aan derden op het aardoppervlak, het vervoer van goederen, reddingsaanlegenheden, verzekering, rechtsverhouding der bemanning, enz.

16. De toekomst preoccupieert de juristen, en terecht. Het instandhouden van de traditionele, individualistische oplossingen van het volkenrecht — waren zij niet inderdaad de erfzonde van het internationaal recht? — zou tot toestanden voeren welke in wezen absurd zijn. Wie kan in volle ernst beweren dat de ruimtevaarder die voor het eerst op de maan zou (zal) stappen, dit hemellichaam voor zijn land zou kunnen opeisen? Hoe zou er daar sprake kunnen zijn van een permanente, werkelijke civiele gezagsuitoefening? Het heil van allen schijnt dus te liggen in een internationalisering. Laten we de *occupatio* en de *res nullius* vergeten en, met de Romeinen, spreken van een *res communis omnium* (17). Want misschien is het, ook op dit gebied, vijf voor twaalf geworden.

Robert LIEVENS,
Navorser Interuniversitair
Centrum Rechtsvergelijking.

(1) Blaise Pascal, *Pensées*, Edition L. Brunschvicg (1946), p. 428, n° 206.

(2) In 1948 werd in de Verenigde Staten van Amerika het «Earth Satellite Vehicle Program» gelanceerd. Op 29 juli 1955 kondigde President Eisenhower aan dat een kunstmaan bijna klaar was (zie Edgar Danier, *Avant le*

lancement des satellites artificiels. Le droit face à l'astronautique, in *Le Monde*, 12 octobre 1955). Het Russisch zwijgen was echter goud want de eerste in de kosmische ruimte geslingerde kunstmaan heette Spoetnik (gelanceerd in de nacht van 4 op 5 oktober 1957; de tweede kunstmaan, met de hond Laika als eerste ruimtereiziger, werd gelanceerd op 3 november 1957).

(3) Het Internationale Geofysische Jaar (I.G.J.), dat van 1 juli 1957 tot 31 december 1958 duurde, was een internationaal georganiseerd onderzoek van de dampkring en de oceanen, waaraan 67 landen (waaronder België dat een expeditie zond naar het Zuidpoolgebied) hebben deelgenomen met ruim 1200 stations. De uitgekozen termijn hing samen met een sinds 1954, op grond van de elfjarige cyclus der zonnevlekken, verwachte maximale activiteit van de zon. Deze verwachting is inderdaad uitgekomen. De voorlopige resultaten van het I.G.J. inzake meteorologie, aardmagnetisme, ionosfeer, kosmische straling, glaciologie, oceanografie en poollicht, vindt men in begrijpelijke termen uiteengezet in Ensle, deel elf (1959, Amsterdam), blz. 252 tot 258.

(4) In het Frans: Organisation de l'Aviation Civile Internationale (O.A.C.I.); in het Engels: International Civil Aviation Organization (I.C.A.O.). Haar zetel is te Montréal (Canada). Zowel te Moskou als te Washington en te Den Haag stond dit vraagstuk reeds op de agenda van internationale congressen. Het Institut de droit aérien et spatial van de Universiteit te Montréal houdt zich speciaal met de studie van dit nieuwsoortig recht bezig.

(5) Dit beginsel doet me denken aan de cynische woorden van André Gide: Dans un monde où chacun triche, c'est celui qui ne triche pas qui fait figure de tricheur. Waar blijft het principe *Ius ex iniuria non oritur*?

(6) De vergelding in de oorlog berust op het principe dat de plicht van een oorlogvoerende om de wetten van het oorlogsrecht na te leven, niet absoluut is, maar wel afhankelijk van de wederkerige naleving ervan door de vijand (zie b.v. J. Stone, *Legal Controls of International Conflict*, 1954, p. 354). Na de luchtaanvallen op de Britse steden kon men in zekere mate een recht van vergelding inroepen voor het bombarderen van Duitse steden. Naderhand werd echter de techniek van de *target-area-bombing* (het bombarderen van een hele agglomeratie als schietschijf om heel het gebied van bommen te «verzadigen») doorgevoerd. Het rechtsbewustzijn na de jongste moderne «totale» oorlog blijkt zo zwak geworden dat een internationale autoriteit als Lauterpacht kon schrijven: «It is more relevant to recall that that practice (de massabombardementen van ganse gebieden) has not been stigmatized by any considerable body of opinion as unlawful and criminal» (*The Revision of the Law of War*, in *British Yearbook of International Law*, 1952, p. 345).

(7) *Théories et Réalités du droit international*, Paris, 1953, p. 53.

(8) Cfr. J. L. Kunz, *The Chaotic Status of the Laws of War and The Urgent Necessity for their Revision*, 45 *American Jour. of Int. Law*, 1951, p. 36 sqq. en Richard R. Baxter, *Should the Laws of War apply to U.N. enforcement action*, *Proceedings of the American Society of International Law*, 1953, p. 90 sqq. Jessup gaat zeer ver in het toekennen van voorrechten aan een georganiseerde internationale maatschappij, doch ook hij is van mening dat een internationale politiemacht niet willekeurig mag optreden (*A Modern Law of Nations*, p. 188). Betreffende de internationale regelen inzake luchtoorlog zie William W. Bishop, Jr., *International Law, Cases and Materials*, 1954, p. 611 en de aldaar aangeduide bibliografie.

(9) P. Guggenheim (*Traité de droit international public*, Genève 1954, II, p. 390 et suiv.) laat de vraag uitdrukkelijk onbeantwoord. Een duidelijk overzicht van de verschillende opinies biedt Paul Ruys, S.I., *Atoomwapens en Oorlogsrecht*, Streven, oktober 1955, blz. 38 tot 50. Zeer lezenswaardig in dit verband is het werk van de beroemde Britse filosoof en mathematicus Bertrand Russell, *Common Sense and Nuclear Warfare* (1958).

(10) Zie b.v. het aanhangsel bij de Vierde Conventie van Den Haag (1907) betreffende de wetten en gebruiken van de landoorlog, art. 23a (Is verboden: het gebruik van vergift en van gifhoudende wapens en art. 23e (Is verboden: het gebruik van wapens, projectielen of stoffen die zeker van aard zijn overbodig lijden te veroorzaken). Over het gebruik van de analogische methode in internationaal recht kan met nut worden geraadpleegd het werk van Lucien Siorat, *Le problème des lacunes en droit international*, Paris 1958. Zie eveneens E. Van Bogaert, *Het studieobject en de methodologie van de wetenschap der internationale betrekkingen*, *Tijdschr. voor Sociale Wetenschappen*, 1958, blz. 185 tot 196.

(11) Die dikte is een gemiddelde dikte; de kosmosgonisten leren immers dat er een dikteverandering is, te wijten aan een getijdenwerking die veel gelijkenis vertoont met wat wij kennen voor oceanen en zeeën. Er weze aan herinnerd dat de aardse dampkring of atmosfeer bestaat uit drie lagen: de *troposfeer*, die op de aarde rust en waarin zich alle weersverschijnselen afspelen (haar dikte is veranderlijk met de plaats op aarde; op onze breedte, 50° N.B., gemiddeld 12 km), daarenboven de *stratosfeer* (een gebied reikend tot 80 km, waar verticale luchtstromen en waterdamp onbekend zijn en met een gemiddelde temperatuur van ongeveer -50° C.), en ten slotte het meest omvangrijke gebied, de *ionosfeer* (volgens recente gissingen tussen ongeveer 80 en 1000 km boven de aarde en gekenmerkt door een groot gehalte aan geladen deeltjes).

Pro memorie weze hier ook gezegd dat de aarde niet het centrum van het heelal is en dat niet alle sterren draaien rond de zon. De enige singulariteit van de zon bestaat er alleen in dat de «onze» ster is, op ruim 150.000.000 km,

wat een kleine afstand is, gezien deze afstand als astronomische eenheid (A.E.) wordt gebruikt en 63.280 A.E. pas één lichtjaar zijn.

(12) Voor een synthetisch overzicht van de juridische aspecten van het atoomrecht zie Gilberte Cardon, *L'énergie nucléaire et les juristes*, J.T. 1960, p. 21-24; de politieke kaderstructuur werd uitstekend geschetst door Fernand Dehousse, *L'énergie atomique et la politique*, Annales Fac. Droit de Liège 1958, p. 293 à 315.

(13) De theorie van de vrijheid van het luchtgebied werd reeds in 1902, 1906 en 1911 door verschillende juristen verdedigd op de Brusselse luchtvaartcongressen, georganiseerd door het Institut de droit international (zie Hackworth, *Digest of International Law*, vol. 4, 357-358). Ook in Zuid-Amerika werd gehoopt door analogie met het zeerecht de vrijheid van het luchtruim te kunnen vooropstellen, zoals sedert Grotius de vrijheid van de hoge zee wordt erkend. Het positief recht spreekt deze stelling echter tegen (zie b.v. Ferreira, *Doctrina argentina en droit international aérien*, Rev. fr. dr. aérien, 1949, n° 3, p. 264-290).

(14) Bovendien is er een zeer sterke psychologische rem: welke regering wenst zich ten voeten uit belachelijk te maken door protest aan te tekenen tegen een onderneming die ongetwijfeld behoort tot de toppunten der menselijke wetenschappen?

(15) De officiële Sovjet-theorie huldigt de cultus der nationale soevereiniteit, ook in de hemelse sferen. Zie *De la terre à la lune* (Echo), J.T. 1957, p. 615.

(16) Op dit gebied zijn er natuurlijk verschillende opinies mogelijk. Een bekend Braziliaans hoogleraar, Haroldo Valadao, preconiseert de onmiddellijke oprichting van een « Terrestrial Agency for the Affairs concerning the Interplanetary Space », waarin alle staten, ook deze die geen lid zijn van de UNO, zouden zetelen. Dit orgaan zou moeten optreden als *trustee* voor de gehele mensheid en beslissen dat de extra-atmosferische ruimte (en zelfs die lagen van de atmosfeer welke klassieke vliegtuigen niet gebruiken, dus in feite boven km 25) een *res communis omnium Universi* is en enkel mag gebruikt worden voor vredelievende doeleinden. De voorstellen welke in zijn studie voorkomen (*The Law of the Interplanetary Space*, Rio de Janeiro 1959 werden ter onderzoek aanvaard door de UNO Committee on Peace-

ful Utilization of the Extra-Atmospheric Space en goedgekeurd op de 11de Conferentie van de Inter-American Bar Association (Miami, 11-19 april 1959).

In ons land werd de aandacht van het grote publiek op dit probleem gevestigd (de zaak is inderdaad minder utopisch dan men op het eerste zicht zou denken) door verscheidene krantenartikels, w.o. deze van onze eminente magistraat Carlo Bronne in *Le Soir* 18-1-56 (*Le droit et l'espace atmosphérique*) en 19-9-59 (*A qui appartient l'espace cosmique ?*). In de jaargang 1957 van de Nieuwe Rotterdamse Courant wijdde een niet nader genoemde specialist in het volkenrecht enkele degelijke artikels aan de techniek van de internationalisering van dit ruimterecht. Een bondige synthese hiervan vindt men in de rechtskundige kroniek van Het Volk van 17 november 1957.

(17) Instituten van Iustinianus, Lib. II, tit. I, 1: « Et quidem naturali iure communia sunt omnium haec: aer et aqua profluens et mare... ». Bij het streven naar een praktische, doelmatige internationale regeling mag dit ius naturale geen struikelsteen worden; men bedenke trouwens dat het meest begaafde juristenvolk ter wereld nooit warm liep voor het natuurrecht, al zijn er hier en daar (b.v. Cicero, Paulus, Ulpianus) wel enkele academische lijnen over te vinden.

Ter afronding nog één gedachte. Was Jules Verne (die rechten had gestudeerd en op natuurwetenschappelijk gebied een schrandere autodidact was vertrouwd met deze *res communis omnium* - gedachte? In zijn boeiend werk « *De la Terre à la Lune* » (1865) zette hij voorop dat de sprong in de ruimte een aangelegenheid was « van wereldbelang, met financiële samenwerking van alle volken ter aarde, die hun interventie in de zaak niet alleen als een plicht maar ook als een recht beschouwden ». Met de hem eigen zucht naar gedetailleerde en juiste rekening vond deze Nostradamus dat België een goed figuur sloeg: « *La Belgique se distingue entre tous les Etats de second ordre par un don de cinq cent treize mille francs, environ douze centimes par habitant* » (het gaat natuurlijk om goudfranken. Zie Louis Verschraegen, Jules Verne et la technique contemporaine, in *Industrie* (Revue féd. des Industries Belges) 1955, p. 454-459).

RECHTSpraak

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer — 6 november 1959.

Voorzitter: M. Vandermersch.

Raadshere-verslaggever: M. Rutsaert.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advokaat: Mr. Van Rijn.

Koop en verkoop. — Vrijwaring wegens verborgen gebreken. — Geen bevoegdheid van het Belgisch Instituut van normalisatie om de strekking van art. 1643 B.W. te beperken.

De door het bij wetsbesluit van 20 september 1945 opgericht « Belgisch Instituut voor normalisatie » (wetsbesluit van 28 februari 1947) gestelde normen, kunnen zoals terecht door het bestreden vonnis werd beslist « in geen geval wijzigingen aan de wettelijke regeling van de vrijwaring inzake koop-verkoopovereenkomsten » brengen. Geen enkele bepaling van voormeld wetsbesluit heeft inderdaad noch het Belgisch Instituut voor normalisatie, noch de Koning gemachtigd om gezegde regelen te wijzigen en onder meer om bij toepassing van artikel 1643 B.W. de draagwijdte van het begrip « verborgen gebrek » te beperken.

De omstandigheid, dat een produkt of een koopwaar met de door het Belgisch Instituut voor Normalisatie gestelde normen overeenstemt, belet niet dat het produkt of de koopwaar, afgezien van deze normen, met een verborgen gebrek kan behept zijn.

Matton t./cs. Tarras.

Gelet op het bestreden vonnis op 12 april 1958 in

laatste aanleg gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk;

Over het middel afgeleid uit de schending van de Besluitwet van 20 september 1945, en meer bepaaldelijk van haar artikelen 1, 2, 3, 4 en 10, betreffende de normalisatie, verlengd bij de Besluitwet van 28 februari 1947, van de artikelen 2 van de statuten van het Belgisch Instituut voor Normalisatie, verschenen in de bijlagen van het Staatsblad van 23 maart 1946 en goedgekeurd door Besluit van de Regent van 31 maart 1946, 1641 tot 1646 van het Burgerlijk wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis, rechtdoende op de door eiser regelmatig genomen conclusies, waarin deze laatste voorhield dat de door de rechtbank aangestelde deskundige « in zijn opdracht geen rekening met de ter zake gevestigde normen gehouden heeft, en dat inderdaad de huidige hangende betwisting tussen partijen juist diende opgelost te worden volgens de technische regelen voorgeschreven door de Belgische Normen »... tot stand gekomen in uitvoering van de Besluitwet van 20 september 1945 betreffende de normalisatie, en meer bepaaldelijk volgens de Norm N.B.N. 224 — 2° uitgave — juli 1956, na het bestaan van verborgen gebreken in de door eiser geleverde vloertegels aangenomen te hebben, de eis van verweerders gegrond verklaard heeft op grond van de overweging « dat de argumentatie steunend op de door het Belgisch Instituut voor Normalisatie uitgevaardigde richtlijnen ter zake jegens eisers (hier verweerders) niet opgaat... dat de richtlijnen van dit Instituut niet als wetten kunnen gelden, de gewone burgers niet binden en in geen geval wijzigingen aan de wettelijke regeling van de vrijwaring in zake koop-verkoopovereenkomst kunnen teweegbrengen, en dat een parastatale instelling

met rechtspersoonlijkheid... bedoeld ter regeling van een bepaalde materie ten bate van het algemeen belang, daarom niet het recht heeft maatregelen uit te vaardigen die kracht van wet hebben»,

dan wanneer door de bedoelde wettelijke bepalingen aan het Belgisch Instituut voor Normalisatie opdracht werd gegeven «normen» uit te werken, dit is een «geheel van technische specificatie, eenheids- en vereenvoudigingsvoorschriften betreffende de vorm, de samenstelling en afmeting, de natuurlijke en scheikundige eigenschappen en de kwaliteit der produkten en waren», en welke als «standaard» gelden betreffende één zelfde fabricaat, en deze normen door hun bekrachtiging door de Koning, hun bekendmaking in het Staatsblad en hun neerlegging op de Dienst van Handels- en Nijverheidseigendom, een officiële en algemeen gekende standaard vormen voor de bepaling van de vorm, de samenstelling en afmeting, de natuurlijke en scheikundige eigenschappen, enz., van deze voorwerpen, zodat de gebreken, inherent aan de genormaliseerde materie, en door de publicatie van de norm, als inherent of voortspruitende uit de materie zelf van het voorwerp bekendgemaakt, behoudens tegenstrijdig beding, niet als verborgen gebreken kunnen beschouwd worden (elk der geviseerde artikelen, uitgezonderd artikel 97 van de Grondwet),

en dan wanneer, tenslotte, het bestreden vonnis in het onzekere laat of het de toepassing van de officiële Belgische normen in geen geval tegen gewone burgers kunnen ingeroepen worden dan wel, of het in casu bij gebreke van bekrachtiging door de Koning, het inroepen van de aangevoerde norm niet aanvaardt, hetgeen de controle van de wettelijkheid der bestreden beslissing onmogelijk maakt (artikel 97 van de Grondwet):

Over het eerste onderdeel:

Overwegende dat het bestreden vonnis aanlegger veroordeeld heeft tot het vervangen van een door hem geleverde vloer, bestaande uit tegels die de rechter met verborgen gebreken behept verklaart, gebreken welke hij nader bepaalt, alsmede tot betaling van schadevergoeding aan verweerders; dat de rechter zijn beslissing op het verslag van een door hem aangestelde deskundige steunt;

Overwegende, enerzijds, dat het vonnis terecht beslist dat de normen die gesteld werden door het Belgisch Instituut voor Normalisatie, ingericht bij een door aanlegger ingeroepen besluitwet van 20 september 1945, «in geen geval wijzigingen aan de wettelijke regeling van de vrijwaring in zake koop-verkoopovereenkomsten» kunnen brengen;

Dat inderdaad geen enkele bepaling van voormelde besluitwet noch het Belgisch Instituut voor Normalisatie noch de Koning machtigt om gezegde regelen te wijzigen en onder meer om bij de toepassing van artikel 1643 van het Burgerlijk Wetboek de draagwijdte van het begrip verborgen gebrek te beperken;

Overwegende, anderzijds, dat de omstandigheid dat een product of een koopwaar met de door het Belgisch Instituut voor Normalisatie gestelde normen overeenstemt niet belet dat het product of de koopwaar, afgezien van deze normen, met een verborgen gebrek kan behept zijn;

Dat dit onderdeel van het middel naar recht faalt;

Over het tweede onderdeel:

Overwegende dat, door te beslissen dat de door het Belgisch Instituut voor Normalisatie uitgevaardigde

normen «in geen geval» de wettelijke regelen van de vrijwaring in zake koop-verkoopovereenkomsten kunnen wijzigen, de rechter duidelijk er op gewezen heeft dat die beslissing onafhankelijk is van de goedkeuring van die normen door de Koning;

Dat het tweede onderdeel van het middel feitelijke grondslag mist;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer — 4 november 1959.

Voorzitter: M. Sohier.

Raadsheer?generaal: M. Valentin.

Advokaat-generaal: M. Delange.

Wegverkeer. — Uitvoeren van manoeuvres in de zin van art. 17, lid I van het Algemeen Verkeersreglement. — Algemene strekking van dit artikel.

Krachtens artikel 17, lid I van het Algemeen Verkeersreglement moet elke bestuurder, die een manoeuvre wil uitvoeren, waardoor de normale weg der andere bestuurders kan belet of gehinderd worden, hen laten voorgaan. Deze in algemene termen opgelegde verplichting is bindend voor alle bestuurders in alle omstandigheden en op alle plaatsen, zonder het geval uit te zonderen, waarin de manoeuvre op een kruispunt plaats vindt en zelfs wanneer hij, die de manoeuvre verricht de verkeersvoorrang zou gehad hebben, indien hij geen manoeuvre had uitgevoerd.

Het uitvoeren van een achterwaartse beweging is een manoeuvre in de zin van artikel 17, lid I van het Algemeen verkeersreglement.

Thys t./Riez e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 24 februari 1959 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 15, 16, 17 van het verkeersreglement, 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, na vastgesteld te hebben dat op het moment van het litigieuze ongeval, hetwelk op een kruispunt plaats gegrepen heeft, aanlegger, die een vrachtautomobil bestuurde, in achterwaartse richting een weg opgereden kwam waarvan niet bewezen is dat hij een hoofdweg was, en zonder te betwisten dat aanlegger deswege in beginsel de voorrang van rechts had op het slachtoffer dat met een motorrijwiel op bedoelde weg reed, beslist heeft dat de regelen van de rechtse prioriteit geen toepassing konden vinden om de reden dat aanlegger, die een manoeuvre uitvoerde, de regel overtreden heeft volgens welke, naar luid van artikel 17 van het verkeersreglement, de weggebruiker die na een stilstand opnieuw aanzet verplicht is de andere bestuurders, die hun normale gang vervolgen, te laten voorgaan, zelfs wanneer hij de verkeersvoorrang zou gehad hebben indien hij niet stilgehouden had, bovendien beslist heeft, enerzijds, dat het gebrek aan voorzichtigheid en voorzorg bij aanlegger valt af te leiden uit het

enkel feit dat hij het slachtoffer heel de tijd niet heeft zien aankomen, en, anderzijds, dat het slachtoffer geen fout begaan had door aanleggers vrachtauto niet te zien, omdat het rechtmatig mocht menen dat het een hoofdweg volgde en dat, zo het de manoeuvre had gemerkt die aanlegger uitvoerde, het rechtmatig mocht menen dat hij zou stoppen om het te laten doorrijden, en dat aanleggers vrachtauto mitsdien voor het slachtoffer een onvoorzienbare hindernis opleverde, en om deze redenen aanlegger strafrechtelijk veroordeeld heeft, geheel de verantwoordelijkheid voor de schadelijke gevolgen van het ongeval hem ten laste heeft gelegd en hem verwezen heeft in schadevergoeding aan de tweede en de derde verweerster, burgerlijke partijen;

eerste onderdeel, dan wanneer aanlegger, die verkeersvoorrang genoot, deze voorrang niet verloren heeft door te stoppen en daarna opnieuw aan te zetten ingeval, zoals het arrest constateert, deze manoeuvre niet was kunnen gezien worden door de andere bestuurder, in casu het slachtoffer;

tweede onderdeel, dan wanneer de weggebruiker die op een kruispunt in achterwaartse richting een weg komt uitgereden waarvoor de rechtse voorrang geldt, voor de voorrangplichtige weggebruiker evenmin een onvoorzienbare hindernis oplevert als de weggebruiker die voorwaarts rijdend op die weg komt, dan wanneer hij die de verkeersvoorrang van rechts verschuldigd is dient te verwachten dat een weggebruiker op een kruispunt zal komen uitgereden en dat hij verplicht zal zijn deze te laten voorgaan, om het even of hij achterwaarts of voorwaarts rijdt; dan wanneer de stelling van het bestreden arrest erop neerkomt aanlegger, die de verkeersvoorrang van rechts genoot, de verplichtingen op te leggen die artikel 15 oplegt aan hem die bedoelde voorrang verschuldigd is, en laatstgenoemde — het slachtoffer — van zijn verplichtingen te ontslaan;

derde onderdeel, dan wanneer, althans, de termen van het arrest in het onzekere laten of de feitenrechters bedoeld hebben de veroordeling, welke tegen aanlegger uit hoofde van doding en van slagen en verwondingen door onvoorzichtigheid uitgesproken werd, en het te zijnen laste leggen van gans de verantwoordelijkheid voor de schadelijke gevolgen van het ongeval te rechtvaardigen, hetzij door het enkel feit dat hij achterwaarts reed, hetzij door het enkel feit dat hij opnieuw aangezet had na een stilstand welke het slachtoffer niet gezien had, hetzij door het enkel feit dat hijzelf het slachtoffer niet gezien had, hetzij door twee van deze feiten, hetzij door de drie; dan wanneer deze dubbelzinnigheid in de motivering het Hof niet in staat stelt tot het toetsen van de wettigheid van de bestreden beslissing en met het ontbreken van de door de Grondwet geëiste redenen gelijkstaat;

vierde onderdeel, dan wanneer de mening welke bij een voorrangplichtige weggebruiker kan postvatten dat hij de voorrang geniet, niet tot gevolg kan hebben de verplichtingen van de voorrangplichtige op de wettelijke voorranggerechtigde over te dragen;

Aangaande de beslissing over de publieke vordering:

Overwegende dat, aangenomen dat, zoals hij aanvoert, aanlegger verkeersvoorrang genoten heeft, hij evenwel deswege niet ervan ontslagen was de voorzichtigheidsmaatregelen te nemen waartoe de omstandigheden hem verplichtten;

Overwegende dat het arrest erop wijst dat het gebrek aan voorzichtigheid en voorzorg bij aanlegger af te leiden valt uit het enkel feit dat hij, naar

hijzelf bekend, de motorrijder heel de tijd heeft zien aankomen; dat, zo het hem onmogelijk was vanop zijn zitplaats te zien wat er rechts van hem gebeurde, het zijn elementaire plicht was een meerrijder mede te nemen;

Overwegende dat deze reden volstaat om de enige straf, welke ten laste van aanlegger uit hoofde van doding en onvrijwillige verwondingen uitgesproken is, te rechtvaardigen;

Dat het middel derhalve niet ontvankelijk is bij gebrek aan belang;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Aangaande de beslissing over de burgerlijke vorderingen:

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden arrest blijkt dat, op 25 januari 1958, aanlegger, die een 8,35 meter lange «vee-auto» bestuurde op de 8,20 meter brede weg van Edingen naar Zinnik, en wenste rechtsomkeer te maken, de rechts van hem uitmondende weg naar l'Epinois opgereden is en vervolgens in achterwaartse richting weer de eerstgenoemde weg is opgereden op het ogenblik toen het slachtoffer per motorrijwiel uit de richting van Zinnik kwam aangereden met de snelheid van ongeveer 40 km per uur; dat het slachtoffer tegen het rechter achterste gedeelte van de vrachtwagen botste of zelfs door dit voertuig, dat zijn beweging voortgezet had, op de grond geworpen werd;

Dat het slachtoffer Gorez aan de gevolgen van het ongeval overleed en dat zijn echtgenote, hier eerste verweerster, die op de duozitting van het motorrijwiel plaats genomen had, gekwetst werd;

Overwegende dat het arrest zonder dubbelzinnigheid beslist dat aanlegger vergeefs doet gelden dat hij de prioriteit van rechts genoot, wijl hij een manoeuvre uitvoerde waardoor de normale gang van het slachtoffer kon gehinderd worden;

Overwegende dat naar luid van lid 1 van artikel 17 van het koninklijk besluit van 8 april 1954, zoals het in de zaak toepasselijk was, elke bestuurder die een manoeuvre wil uitvoeren waardoor de normale gang der andere bestuurders kan belet of gehinderd worden, hen moet laten voorgaan; dat lid 2 van hetzelfde artikel bij wijze van voorbeelden sommige bewegingen vermeldt die als manoeuvre beschouwd worden;

Overwegende dat insgelijks een manoeuvre in de zin van deze bepaling uitmaakt, het feit een achterwaartse beweging uit te voeren;

Overwegende dat de door lid 1 van voormeld artikel 17 in algemene termen gegeven regel bindend is voor alle bestuurders in alle omstandigheden en op alle plaatsen, zonder het geval uit te zonderen waarin de manoeuvre op een kruispunt plaats heeft, en zelfs wanneer hij die de manoeuvre verricht de verkeersvoorrang zou gehad hebben indien hij geen manoeuvre had uitgevoerd;

Dat de feitenrechter wettig heeft kunnen beslissen dat aanlegger de verplichting had het slachtoffer, dat zijn normale gang vervolgde, te laten voorgaan, hoewel het links van hem een weg uitgereden kwam die aan het genaderde kruispunt geen hoofdweg was;

Dat het middel, in zover het tegen de andere redenen van het bestreden arrest opkomt, van belang ontbreekt is, daar die redenen overtuigend zijn;

Dat het middel niet kan ingewilligd worden;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 24 mei 1960.

Voorzitter : M. Lepage.

Raadsheren : M.M. Mast en Buch.

Substituut-Auditeur-generaal : M. Claes.

Advokaten : Mrs. D'Hooge, Verschelden en Nuyten.

1. **Vleeskeuring en vleeshandel. — Ministeriële beslissing houdende weigering van erkenning als bloedmeelfabrikant. — Voorwaarden gesteld zonder wettelijke of reglementaire bepalingen ter zake. — Machtsoverschrijding.**
2. **Middelen van onontvankelijkheid. — Definitieve ministeriële beslissingen. — Niet eenzijdige administratieve akten.**

1. *De minister, die de erkenning als bloedmeelfabrikant afhankelijk stelt van voorwaarden, niet vermeld in de Wet of het K.B. ter zake, pleegt machtsoverschrijding.*
2. *De ministeriële brief waarbij gemeld wordt dat een aanvullend onderzoek aan gang is, houdt geen definitieve weigering in. Het middel van niet ontvankelijkheid, gesteund op het verstrijken van de termijn van 60 dagen, kan niet weerhouden worden. Een kontrakt gesloten tussen de Minister en een firma is geen eenzijdige administratieve akte in de zin van artikel 9 Wet 23 december 1946.*

P.V.B.A. Haima t/ Belgische Staat (Minister van Landbouw); tussenkomende partij: N.V. Animalia Producten.

Arrest nr. 7885.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging :

1. van de beslissing van 5 december 1956, waarbij aan de verzoekende partij de erkenning als bloedmeelfabrikant wordt geweigerd;
2. van het contract afgesloten tussen de Minister van Landbouw en de N.V. Animalia Producten, inzonderheid van artikel 1, b dat op 15 mei 1955 aan deze overeenkomst werd bijgevoegd;
3. van de beslissing dd. 19 september 1956 waarbij de Minister van Landbouw de verzoekende partij het verlof weigert het door haar geproduceerde bloedmeel te verkopen onder dezelfde voorwaarden als deze welke voor de invoer van dergelijk bloedmeel zijn gesteld;

Overwegende dat de verzoekende partij beweert dat de N.V. Animalia Producten van het bij de wet vereiste belang niet doet blijken om in het geding tussen te komen;

Overwegende dat dit middel niet kan worden weerhouden; dat de N.V. Animalia Producten twee vilbeluiken exploiteert en er belang bij heeft te horen zeggen voor recht dat de tegenpartij terecht de sub 1. bestreden beslissing nam omdat het dierenbloed aan de vilbeluiken moet worden voorbehouden;

Overwegende dat de tegenpartij en de tussenkomende partij doen gelden dat het beroep niet ontvankelijk is in zover het strekt tot vernietiging van de sub 1.

en 3. bestreden beslissingen, daar het te laat werd ingesteld; dat zij in verband met de eerste dezer beslissingen betogen dat de gevraagde erkenning reeds op 24 november 1955 werd geweigerd en deze weigering op 13 december 1955 en 19 september 1956 werd bevestigd;

Overwegende dat, wat de eerste dezer beslissingen betreft, het middel van niet-ontvankelijkheid niet kan weerhouden worden; dat de weigering van 24 november 1955 niet als definitief kan worden beschouwd daar de Minister op 13 december 1955 aan de verzoekende partij liet weten dat een aanvullend onderzoek aan de gang was; dat anderzijds de brief van 19 september 1956, waarnaar de tegenpartij ook verwijst, betrekking heeft op de sub 3. en niet op de sub 1. bestreden beslissing, zodat deze brief terzake niet dienstig kan worden ingeroepen; dat de brief van 5 december 1956 waarbij de tegenpartij een ingebrekestelling van de verzoekende partij om de gevraagde vergunning tegen 15 december 1956 te bekomen, afwijst, als de definitieve weigering moet worden beschouwd;

Overwegende dat het middel van niet ontvankelijkheid gegrond is in zover het de sub 3. bestreden beslissing betreft; dat blijkt dat het beroep ingesteld werd meer dan zestig dagen nadat deze beslissing ter kennis van de verzoekende partij werd gebracht;

Overwegende dat de tegenpartij en de tussenkomende partij terecht doen gelden dat het beroep evenmin ontvankelijk is in zover het strekt tot vernietiging van de sub 2. bestreden akte; dat die akte inderdaad geen eenzijdige administratieve akte is die op grond van artikel 9 van de wet van 23 december 1946 kan worden bestreden;

Overwegende dat de sub 1. bestreden beslissing als volgt is gesteld : « ... Ik ... laat U weten dat krachtens de van kracht zijnde wetgeving alle vlees dat niet voor mensenvoeding geschikt is door de vilbeluiken moet worden weggehaald en verwerkt en dat onder het begrip vlees ook het « bloed » valt. Vermits het Departement van Landbouw belast is met de zorg te waken over de goede werking van de vilbeluiken, is het klaar dat de erkenning door de Minister slechts moet worden verleend indien de betrokken firma de verzekering kan geven of zich ertoe verbinden bloed te verwerken dat voor mensenvoeding geschikt is. Er is geen machtsmisbruik wanneer het Departement dergelijke verzekering of verbintenis vooraf wenst te bekomen vooraleer de erkenning te verlenen;

Overwegende dat de verzoekende partij aanvoert dat de sub 1. bestreden beslissing strijdig is met het koninklijk besluit van 3 juni 1953 doordat de Minister de gevraagde erkenning weigert hoewel zij aan de door de artikelen 1 en 2 van eerderevermeld koninklijk besluit, met betrekking tot de sterilisatie van het bloedmeel gestelde vereisten, voldoet; dat zij betoogt dat, niettegenstaande het koninklijk besluit op onberispelijke wijze werd gevolgd, vanwege het Ministerie nieuwe vereisten werden gesteld die niet door de wet zijn voorzien of die niets met de te geven erkenning te maken hebben;

Overweging dat niet betwist wordt dat de verzoekende partij inderdaad aan de bij artikel 1 van het koninklijk besluit van 3 juni 1953 gestelde vereisten voldoet; dat artikel 3 van hetzelfde koninklijk besluit bepaalt : « De vervaardiging van beendermeel, dierenmeel, vleesmeel en bloedmeel voor veevoeding is aan een voorafgaande erkenning van de Minister van Landbouw onderworpen. De aanvragen om erkenning moeten, behalve de naam of de firma van de fabrikant, aanduiden de aard der te vervaardigen

produkten, de wijze van vervaardiging, alsmede de grondstoffen die zullen verwerkt worden »;

Overwegende dat de Minister, bij het nemen van een beslissing over een aanvraag tot erkenning, ook gebonden is door artikel 8 van de wet van 5 september 1952 betreffende de vleeskeuring en de vleeshandel;

Overwegende dat deze bepaling luidt : « Het slachtvlees mag niet verkocht, te koop gesteld, gesleten, bewaard of vervoerd worden, tenzij het, ingevolge de keuring voorzien in artikel 2, eerste lid, geschikt verklaard werd voor de voeding. Het vlees ongeschikt bevonden voor de voeding moet onbruikbaar gemaakt worden, het zal naar een vilderij overgebracht ofwel bedolven worden door de zorg of onder toezicht van de lokale politie. Het vervoer ervan mag slechts geschieden door de aangestelden van de vilderij of, in geval van bedelving, met een vrijgeleide van de burgemeester »;

Overwegende dat de in dit artikel 8 vervatte regel ingegeven is door de eisen van de volksgezondheid die het onbruikbaar maken opleggen van de geslachte dieren die voor de voeding ongeschikt worden bevonden; dat uit de aard van het nagestreefd oogmerk volgt dat in artikel 8 het begrip « vlees » ook het bloed dekt dat voor menselijke consumptie ongeschikt is;

Overwegende dat de Minister in de bestreden beslissing vaststelt dat de erkenning slechts mocht verleend worden indien de betrokken firma de verzekering kan geven of er zich toe verbinden, bloed te verwerken dat voor mensenvoeding geschikt is; dat de verzoekende partij beweert en de tegenpartij niet betwist dat het bloed dat zij verwerkt afkomstig is van goedgekeurd slachtvee;

Overwegende dat geen wettelijke of reglementaire bepaling de Minister van Landbouw bevoegd maakt om als voorwaarde voor de erkenning te stellen dat het afgehaald bloed, van goedgekeurd slachtvee afkomstig, voor mensenvoeding geschikt zou blijven tot op het ogenblik van de verwerking;

Besluit :

Artikel 1 : De beslissing dd. 5 december 1956 van de Minister van Landbouw is vernietigd.

Het beroep is voor het overige verworpen.

Artikel 2 : De kosten van het beroep, ten bedrage van 750 fr., komen voor twee derden ten laste van de verzoekende partij en voor één derde ten laste van de Staat.

De kosten van de tussenkomst, ten bedrage van 400 fr., komen ten laste van de tussenkomende partij.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 28 januari 1960 (1).

Voorzitter dwn. : M. Van Mallegheem.

Raadsheren : M.M Morel de Westgaver en De Preter.

Eerste Advokaat-generaal : M. Vanhoudt.

Advokaten : Mrs. Van Durme, Storme (Gent), Vandamme (Brugge), René Derijcke (Gent), Bruneel (Antwerpen), Philippart (Gent), I. Hubené (Gent), Van Der Ghote (Brugge), Blanckaert (Oostende).

1. Valsheid in geschriften. — P.V.B.A. — Deelbewijs. — Afstand. — Geantedateerde inschrijving in register der deelbewijzen — Verhelpen van een materiële vergissing. — Geen bedrieglijk opzet. — Niet strafbaarheid.
2. Geësceneerde verkoopverrichtingen van nieuwe koopwaren. — Wanbetalingen en veroordeling van zobeweerde koper. — Tenuitvoerlegging van veroordelingsvonnis. — Wetsontduiking der verbodsbepalingen inzake openbare verkoop in het klein van nieuwe koopwaren (artikelen 1 en 9 - W. v. 20 mei 1846) onder de bedrieglijke vorm van een gerechte lijke verkoop. — Fictieve fakturen en geaccepteerde wisselbrieven. — Valsheid in geschriften. — Bedrieglijk opzet. — Strafbaarheid.
3. Verbeurdverklaring. — Artikelen 42-43 SWB. — Toepasselijk op misdrijven voorzien door bijzondere wetten, nl. de wet van 20 mei 1846. — Geldelijke opbrengst van onwettige openbare verkoop in het klein van nieuwe koopwaren. — Beslag. — Verbeurdverklaring vereist.
4. Beroepsvereniging. — Burgerlijke partijstelling. — Ontvankelijkheid. — Schadeloosstelling wegens morele schade. — Gegrontheid. — Schadeloosstelling wegens stoffelijke schade. — Ongegrontheid.
1. Wanneer gebleken is dat, tijdens de algemene vergadering van een P.V.B.A., door de enige twee vennoten ervan beslist werd tot de overdracht over te gaan van al de aandelen van de ene vennoot aan de andere, doch niet tot de vereffening van de vennootschap, en de kort nadien verrichte afstand van één dezer aandelen door de enige overblijvende vennoot aan een tot dan toe niet-vennoot in het register der deelbewijzen geantedateerd werd, met het doel de materiële vergissing te verhelpen waarbij de eerste afstand ten onrechte eerst ingeschreven werd, en derhalve te vermijden dat de P.V.B.A. zou ontbonden worden, hetgeen nooit de bedoeling was van de vennoten, dient bedoelde inschrijving niet als strafbare valsheid in geschriften te worden beschouwd, bij gebrek aan het door de wet vereiste bedrieglijk opzet.
2. Waar bewezen werd dat een handelaar :
 - a) door middel van louter fictieve fakturen, nieuwe koopwaren zogezegd verkocht aan een P.V.B.A., die zich grotendeels met zijn eigen persoon vereenzelvigde, en over geen burelen beschikte, terwijl de waren in zijn magazijn werden overgebracht;
 - b) als zogenoemde schuldeiser wisselbrieven trok, die hij zelf accepteerde, of liet accepteren door vennoten die onder zijn gezag stonden, terwijl deze wissels eveneens louter fictief waren;
 - c) bovenvermelde P.V.B.A. liet dagvaarden, er voor zorgde dat ze vóór de Rechtbank van Koophandel niet verscheen, en tegen haar veroordelingsvonnissen vorderde en bekwam;
 - d) ten slotte, na zelf de zobeweerd verkochte en geleverde nieuwe koopwaren naar geschikte plaat-

sen te hebben doen overbrengen, deze waren aldaar deed in beslag nemen en in het klein bij rechtsmacht deed verkopen;

d'ent uit dit gekunsteld samenstel van feiten te worden besloten dat bedoelde handelaar deze zobeveerde verkoopverrichtingen ensceneerde uitsluitend met het oogmerk de bepalingen der wet van 20 mei 1846 te ontduiken, en nieuwe koopwaren in het klein met openbare veiling te kunnen verkopen onder de bedrieglijke vorm van een gerechtelijke verkoop (2).

Waar de hierbij opgemaakte facturen de nodige bewijskracht hadden, vermits ze opgesteld werden om derden te bedriegen en namelijk om de wet van 20 mei 1846 te ontduiken, terwijl de geaccenteerde wisselbrieven op zich zelf bewijskracht hadden, dienen al deze bescheiden als valse akten te worden beschouwd, in de zin als bepaald bij artikelen 196-197 S.W.B. Degenen die, met het hierboven beschreven bedrieglijk opzet tot wetsontduiking, deze bescheiden hebben opgesteld en ervan gebruik hebben gemaakt, dienen derhalve, wegens valsheid in geschriften, gebruik van valse akten en onwettelijke openbare verkoop in het klein van nieuwe koopwaren, te worden veroordeeld.

3. Naar luid van artikel 100 S.W.B., zijn de artikelen 42 en 43 van dit wetboek, betreffende de bijzondere verbeurdverklaring, van toepassing op de misdrijven bij bijzondere wetten en verordeningen voorzien, behoudens strijdige bepalingen. Waar bij artikel 9 der wet van 20 mei 1846 de verbeurdverklaring der te koop gestelde waren als straf wordt voorzien, is deze bepaling niet van die aard dat zij de toepassing van artikelen 42 en 43 S.W.B. uitsluit. De inbeslaggenomen geldelijke opbrengst van de onwettige openbare verkoop in het klein van nieuwe koopwaren komt voort uit het misdrijf en is de eigendom van de veroordeelde; verbeurdverklaring is dan ook vereist.
4. Daar, naar luid van art. 2, wet van 31 maart 1898, een beroepsvereniging opgericht wordt, o.m. voor de bescherming van de beroepsbelangen van haar leden, en de wet van 20 mei 1846, gewijzigd door die van 16 augustus 1932, de bescherming beoogt van de gevestigde kleinhandelaars, zijn beroepsverenigingen van kleinhandelaars, handel drijvende in nieuwe koopwaren als die welke door verdachte bij inbreuk op laatstvermelde wet, openbaar in het klein werden verkocht, ertoe ontvankelijk zich tegen verdachte burgerlijke partij te stellen, en ertoe gerechtigd schadeloosstelling te eisen, echter uitsluitend wegens voor vergoeding vatbare morele schade, zijnde de schending van de belangen tot wier vrijwaring deze beroepsverenigingen moeten bijdragen.

Wegens eigen stoffelijke schade echter, is de door zodanige beroepsverenigingen gevorderde schadeloosstelling, geraamd mits inachtneming van de door alle kleinhandelaars, leden van de verenigingen, vermoedelijk gederfde winsten, ongegrond, omdat dergelijke vergoeding elk verband mist met enige geldelijke schade in hoofde van de verenigingen als dusdanig beschouwd.

O.M. en dertien beroepsverenigingen van Oost- en West-Vlaanderen, alsook van de Brusselse agglomeratie t/ S..., R... en anderen.

Verdacht van :

A. Als daders om de misdrijven te hebben uitgevoerd of aan de uitvoering ervan rechtstreeks te hebben medegewerkt of door welke daad ook tot de uit-

voering zodanige hulp te hebben verleend dat zonder hun bijstand de misdrijven niet konden gepleegd worden of door giften, beloften, bedreigingen, misbruik van gezag of van macht, misdadige kuiperijen of arglistigheden rechtstreeks tot die misdrijven te hebben aangezet;

Met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden in authentieke en openbare geschriften, in handels-, bank- of in private geschriften valsheid te hebben gepleegd, hetzij door valse handtekeningen, hetzij door namaking of vervalsing van geschriften en handtekeningen, hetzij door overeenkomsten, beschikkingen, verbintenissen of ontlastingen van schuld valselijk op te maken en door ze achteraf in de akten in te voegen, hetzij door toevoeging of vervalsing van bedingen, van verklaringen of van feiten welke deze akten tot doel hadden op te nemen en vast te stellen;

I. De eerste en de derde :

Het vals beweerde stuk zijnde een register der deelbewijzen der P.V.B.A. I..., waarin een valse inschrijving aangebracht werd betreffende de afstand van een deelbewijs op 24 december 1953 door S... aan M... daar waar uit het onderzoek gebleken is dat deze inschrijving slechts na 26 december 1953 in bedoeld register aangebracht werd en van bovenstaand stuk gebruik te hebben gemaakt, wetende dat het vals was.

te Gent tussen 26 december 1953 en 1 september 1957.

II. De eerste drie :

de vals beweerde stukken zijnde :

1) een fictieve factuur dd. 10 maart 1957 betreffende levering door de eerste verdachte S... aan de P.V.B.A. I... van allerlei goederen voor een bedrag van fr. 4.020.000,—;

2) een fictieve factuur dd. 1 mei 1957 betreffende levering door de eerste verdachte S... aan de P.V.B.A. I... van allerlei goederen voor een bedrag van fr. 3.542.623,—;

3) een aangenomen wisselbrief van een bedrag van fr. 2.876.000,—, getrokken ingevolge een factuur van 10 maart 1957 door S... D. op de P.V.B.A. I... op 10 maart 1957 voor deze laatste aangenomen door L. M..., zaakvoerder;

4) een aangenomen wisselbrief van een bedrag van fr. 1.154.000,— getrokken ingevolge factuur van 10 maart 1957 door S... D. op de P.V.B.A. I... op 15 april 1957 voor deze laatste aangenomen door D. S..., zaakvoerder, en R... A., vennoot.

5) een aangenomen wisselbrief van een bedrag van fr. 3.542.625,— getrokken ingevolge factuur van 1 mei 1957 door S... D. op de P.V.B.A. I... op 15 mei 1957 en voor deze laatste aangenomen door D. S..., zaakvoerder, en R... A., vennoot.

wanneer uit het onderzoek gebleken is dat in strijd met de werkelijkheid geen verkoop en overdracht van goederen plaats gegrepen heeft en van bovenstaande stukken gebruik te hebben gemaakt wetende dat zij vals waren;

te Gent tussen 10 maart 1957 en 1 september 1957.

B. De eerste vier :

Bij inbreuk op artikelen 1, 2, 3, 9 van de wet van 20 mei 1846 op de openbare verkopen in het klein van nieuwe koopwaren gewijzigd door de wet van 16 augustus 1932, artikelen 1 en 2, nieuwe koopwaren

zoals rijwielen, uurwerken, tafelgerief, tapijten, naaimachines, verrekijkers, gasvuren, porselein, gleiswerk, radioapparaten, pick-ups, meubelen en andere voorwerpen in het klein met openbare veiling te hebben te koop aangeboden of verkocht hetzij bij opbod hetzij bij afbod, hetzij bij uitgeroepen vaste prijs met of zonder bijstand van ministeriële ambtenaren, meermaals en namelijk te Sint-Niklaas-Waas, op 20 juni 1957;

te Blankenberge, op 21 juni 1957;
te Sint-Truiden, op 22 juni 1957;
te Antwerpen, op 24-25 juni 1957;
te Oostende, op 27 juni 1957;
te Aalst, op 6 juli 1957;
te Roeselare, op 16 juli 1957;
te Deinze, op 17 juli 1957;
te Eeklo, op 18 juli 1957;
te Poperinge, op 19 juli 1957;
te Mechelen, op 20 juli 1957;
te Bergen, op 9 augustus 1957;
te Lier, op 10 augustus 1957;
te Kortrijk, op 12 augustus 1957;
te Tienen, op 13 augustus 1957;
te Turnhout, op 24 augustus 1957;
te Zelzate, op 26 augustus 1957;
te Hasselt, op 27 augustus 1957;
te Lokeren, op 28 augustus 1957;
C. *De vijfde, met samenhang* :

Bij inbreuk op artikelen 1, 2, 3 en 9 der wet van 20 mei 1846 op de openbare verkopen in het klein van nieuwe koopwaren gewijzigd door de wet van 16 augustus 1932 artikelen 1 en 2 als openbaar ambtenaar de eerste verdachte te hebben bijgestaan in het misdrijf omschreven onder littera B daar waar het gepleegd werd te Blankenberge op 21 juni 1957 en te Oostende op 27 juni 1957.

D. *De eerste* :

Bij inbreuk op artikelen 1, 2, 9 van de wet van 20 mei 1846 op de openbare verkopen in het klein van nieuwe koopwaren, gewijzigd door de wet van 16 augustus 1932, artikelen 1 en 2, nieuwe koopwaren namelijk karpetten met openbare veiling te hebben te koop geboden of verkocht hetzij bij opbod, hetzij bij afbod, hetzij bij uitgeroepen vaste prijs met of zonder bijstand van ministeriële ambtenaren; te Mechelen, op 25 februari 1957.

Schuldig verklaard, verdachte S... D. aan de feiten A/I doch enkel gebruik van valse stukken, A/II, B en D; R... A. aan de feiten A/II en B; M... L. aan de feiten A/I, doch enkel gebruik van valse stukken, A/II en B; en niet plichtig aan de hun ten laste gelegde feiten de verdachten L... O. en O... E., aannemende dat de feiten weerhouden lastens de verdachten S..., R... en M... het gevolg zijn in hoofde van ieder hunner van éézelfde misdadig inzicht, werden de verdachten veroordeeld, op tegenspraak :

S... D. uit hoofde van de feiten A/I, doch enkel gebruik van valse stukken, A/II, B en D samen tot één gevangenisstraf van vijf maand en één geldboete van duizend frank;

R... A. uit hoofde van de feiten A/II en B samen tot één gevangenisstraf van één maand en tot één geldboete van honderd frank;

M... L. uit hoofde van de feiten A/I, doch enkel gebruik van valse stukken, A/II en B samen tot één gevangenisstraf van een maand en één geldboete van tweehonderd frank;

alle geldboeten verhoogd met 190 deciemmen en aldus gebracht deze van 1.000 frank op twintig duizend

frank, deze van twee honderd frank op vier duizend frank en deze van honderd frank op twee duizend frank, of een vervangende gevangenisstraf van drie maand voor de geldboete van 20.000 frank, een maand voor de geldboete van 4.000 frank, een maand voor de geldboete van 2.000 frank;

De eerste veroordeelde werd verwezen in een helft, de tweede en derde veroordeelden elk in één/vierde der kosten begroot op de som van 5.527 frank in het geheel;

Vierde en vijfde verdachte werden ontslagen van de vervolging zonder kosten;

De openbare vordering wat betreft het feit A/I valsheid in geschriften werd vervallen verklaard door verjaring;

De verbeurdverklaring werd uitgesproken van de bescheiden die voortkomen uit de misdrijven voorzien onder de letter A/I en A/II en de inbeslaggenomen gelden, deze het voorwerp uitmakend van het misdrijf omschreven onder letter B.

Op burgerlijk gebied :

De verdachte S... D. werd veroordeeld te betalen aan de burgerlijke partijen :

1. Het Syndicaat der Winkeliers, uurwerkmakers, juweliers, goud en zilversmeden van Oost-Vlaanderen :

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 4.000 frank;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 frank, vermeerderd met de gerechtelijke intresten op voormelde sommen en tot de kosten aan de zijde van de burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D., dit op eenvoudig vertoon van de factuur;

2. de beroepsvereniging « Provinciale Vereniging der uurwerkmakers, juwelier, goud en zilversmeden van West-Vlaanderen :

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 2.000 (frank; lees) 500 frank;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 frank, vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de voormelde sommen en tot de kosten aan de zijde van de burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

3. De beroepsvereniging « Syndicat des Horlogers et des Professions se rattachant à l'horlogerie, de l'agglomération bruxelloise » :

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 3.000 frank;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 frank, vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de voormelde sommen en met de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

4. De beroepsvereniging van Houtbewerkers en Houthandelaars te Brugge :

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 2.500 frank;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 frank, vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de voormelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D., dit op eenvoudig vertoon van de factuur;

5. De Beroepsvereniging der Kleinhandelaars in textielwaren te Brugge:

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 55.000 fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 frank; vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de voormelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D., dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

6. De Beroepsvereniging der Meester Electriciers en Radiotechniekers uit Brugge en omliggende (Merbo):

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 10.000 frank;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 frank; vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D., dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

7. De Beroepsvereniging der Patroon Electriciers en Radiohandelaars van Oostende en omliggende:

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 10.000 frank;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 frank; vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van de burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D., dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

8. De beroepsvereniging van Meester Electriciers en Radiohandelaars van het arrondissement Kortrijk (M.E.R.A.K.):

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 40.000 frank;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 frank; vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D., dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

9. De Beroepsvereniging « Rijwiel van West-Vlaanderen » te Brugge:

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 22.000 frank;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 frank; vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D., dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

10. De Beroepsvereniging erkende rijwielmakers van Oost-Vlaanderen te Gent:

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 35.000 frank;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van

5.000 frank; vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D., dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

11. De Provinciale Beroepsvereniging metaalverwerkende ambachten te Gent:

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 7.000 frank;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 frank; vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D., dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

12. De Provinciale Beroepsvereniging der houtverwerkende ambachten te Gent:

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 3.000 frank;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 frank; vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D., dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

13. De Beroepsvereniging der patroons-electriciens en radiotechniciens van Gent:

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 40.000 frank;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 frank; vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen.

Bevolen werd dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D., dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

Bij vonnis der Rechtbank van eerste aanleg te Gent, correctionele Kamer met drie rechters, gedagtekend 25 juni 1959, waarvan het Openbaar Ministerie tegen de vijf verdachten op 27 juni 1959, de verdachten S... D., R... A. en M... L. op 1 juli 1959, en alle burgerlijke partijen, hoger genoemd, op 4 juli 1959, beroep hebben ingesteld;

Gehoord de Raadsheer De Preter in zijn verslag gedaan ter openbare terechtzitting;

Gehoord in zijn vordering de heer Vanhoudt, eerste advocaat-generaal;

Gehoord de verdachten in hun middelen van verdediging voorgedragen door hen zelf en bijgestaan door hun respectievelijke raadslieden Mrs De Rycke René, advocaat te Gent, en Bruneel, advocaat te Antwerpen voor S... D.; Mr Philippart, advocaat te Gent, voor R... A. en M... L.; Mr. Hubené, advocaat te Gent, voor L... O.; en Mrs. Vanderghote, advocaat te Brugge, en Blanckaert, advocaat te Oostende, voor O... E.;

Gehoord de burgerlijke partijen in hunne eisen en vorderingen voorgedragen door raadslieden Mrs Van Durme, advocaat te Gent, en Storme, advocaat te Gent;

dit alles in het Nederlands, ter uitzondering van de pleitrede van Mr. I. Hubené, advocaat te Gent, voorgedragen in de Franse taal op uitdrukkelijk verzoek ter terechtzitting van de verdachte O. L.

Overwegende dat de verdachten S..., R... en M..., het Openbaar Ministerie en de burgerlijke partijen, tijdig en regelmatig beroep ingesteld hebben;

I. Wat betreft het feit A I ten laste gelegd van S... en M...:

Overwegende dat W... afstand deed aan S... van zijn deelbewijzen op 26.12.1953;

Overwegende dat het blijkt uit de vermelding in het verslagboek betreffende de algemene vergadering van 8.12.1953 (farde I stuk 14) dat er door de vennoten beslist werd over te gaan tot een overdracht van aandelen en niet tot een vereffening;

Overwegende dat het blijkt uit het onderzoek en o.m. uit de verklaringen van M... en S... dat de inschrijving nopens de overdracht van een deelbewijs aan M... ten laatste op 27.12.1953 is geschied (zie verklaring M... - st. 83 -); dat M... bevestigd heeft (st. 39) dat zijn intrede in de maatschappij op 26.12.1953 hetzij de dag van het weggaan van W... werd beslist;

Overwegende dat hieruit volgt dat de vennoten bij het inschrijven van de datum van 24.12.53 slechts voor doel hebben gehad de materiële vergissing te verhelpen waarbij de afstand van W... ten onrechte eerst ingeschreven werd, en te vermijden dat de P.V.B.A. zou ontbonden worden, hetgeen nooit hun bedoeling was geweest;

Overwegende dat, zoals in het bestreden vonnis wordt uiteengezet, er geen verband bestaat tussen dit feit en de wetsontduiking die in 1957 werd gepleegd;

Overwegende dat kwestig register der aandeelbewijzen medegedeeld werd aan de heer Blondeel, controleur der belastingen, in augustus 1954, zoals blijkt uit het zittingsblad (farde 19 stuk 1);

Overwegende dat indien de feiten (de valsheid en het gebruik) als strafbaar zouden aangezien worden er tevens zou dienen vastgesteld dat zij het gevolg zijn van hetzelfde misdadig opzet zodat de termijn van verjaring slechts in augustus 1954 aanvang zou hebben genomen;

Overwegende dat aldus de eerste rechter in elk geval ten onrechte de openbare vordering ten overstaan van de valsheid in geschriften als verjaard heeft beschouwd;

Overwegende nochtans dat, zo wat betreft de valsheid als het gebruik de verdachten dienen vrijgesproken bij ontstentenis van bedrieglijk opzet;

II. Wat betreft de feiten A-2 :

Overwegende dat deze preventie slecht is gelibelleerd; dat in de voorlaatste alinea ervan de zinsnede « in strijd met de werkelijkheid » dient vervangen door de woorden « in werkelijkheid »;

Overwegende dat S... ten onrechte voorhoudt dat hij op regelmatige wijze waren aan I... heeft verkocht en dat zijn beweegredenen in zake zonder belang zijn, zodat de facturen en de wissels geen valse stukken zouden uitmaken;

Overwegende dat het Hof zich dienaangaande aansluit bij de beweegredenen van de eerste rechter;

Overwegende dat S... slechts een verkoop ensceeneerde uitsluitend met het doel de schikkingen van de wet van 20.5.1846 te ontduiken en nieuwe koopwaren, in het klein, met openbare veiling te kunnen verkopen, onder de bedrieglijke vorm van een gerechtelijke verkoping;

Overwegende dat deze verdachte bij middel van een louter fictieve factuur de waren zogezegd aan I... verkocht; dat de P.V.B.A. alsdan zich grotendeels

met zijn eigen persoon vereenzelvigde, over geen burelen beschikte en de waren in zijn magazijnen werden overgebracht;

Overwegende dat hij, als zogezegde schuldeiser, wissels trok die hij zelf accepteerde of liet aannemen door vennoten die onder zijn gezag stonden; dat deze wissels eveneens louter fictief waren;

Overwegende dat hij I... heeft gedagvaard en ervoor zorgde dat de P.V.B.A. vóór de Koophandelskamer niet verscheen;

Overwegende tenslotte dat hij, na zelf de waren naar geschikte plaatsen te hebben doen overbrengen, de waren deed in beslag nemen en verkopen, waarbij hij in de (eerste lees) meeste gevallen zelf de waren op heeft geroepen;

Overwegende dat het blijkt uit de tabel (st. 58) betreffende de opbrengst der verkopen ingevolge de vonnissen dd. 22.5.1957 en 6.7.1957 dat de opbrengst 5.276.380 frank en 3.114.820 frank bedraagt hetzij 8.391.200 frank in totaal, terwijl de hoofdsommen door voornoemde vonnissen toegekend respectievelijk 2.876.192 frank en 1.154.092 frank bedragen (totaal 4.030.284 frank);

Overwegende dat zulks het fictief karakter van het ganse opzet voldoende bewijst vermits voornoemde verkopen in verband zijn met de factuur dd. 10.3.1957, ten bedrage van 4.020.000 frank, en de wissels in de preventie A II nrs 3 en 4 aangestipt;

Overwegende dat de factuur dd. 1.5.1957 (A-II-2) en de daarop betrekking hebbende wissel (A-II-5) eveneens fictief zijn en aanleiding gaven tot de dagvaarding van 31.8.1957; dat S... voor dit bedrag geen vonnis bekwaam; dat, naar de uitleg van de verdachte, hij eveneens dit bedrag onrechtmatig bij middel van de verkopen heeft willen herkrigen;

Overwegende dat de handelsgeschriften vermeld onder A II de nodige bewijskracht hebben vermits de facturen opgesteld werden om derden te bedriegen en namelijk om de wet van 20.5.1846 te ontduiken en de wissels op zich zelf bewijskracht hebben (Rigaux et Trousse T. III nrs 110-115-118);

Overwegende dat het Hof zich eveneens aansluit bij de beweegredenen van de eerste rechter wat betreft de verdachte R..., waar deze rechtstreeks medegewerkt heeft aan de feiten A II, 4 en 5, dat ten overstaan van deze verdachte nochtans feiten A II, 1, 2, 3 niet dienen weerhouden;

Overwegende, wat M... betreft, dat deze verdachte van november 1956 tot 25.9.1957 afwezig was en namelijk in Congo verbleef alwaar hij de wissel (A-II-3) heeft geaccepteerd; dat het niet bewezen voorkomt dat hij op de hoogte was van de doeleinden die door S... beoogd waren; dat hij trouwens, buiten de wissel om, in de onderhavige zaak niet is tussengekomen;

Overwegende dat de feiten ten zijnen laste gelegd niet bewezen voorkomen;

III. Feiten B., C., D. :

Overwegende dat, wat de feiten betreft ten laste gelegd van de vierde en vijfde verdachte, het Hof de beschouwingen van de eerste rechter overneemt; dat zij om gegronde redenen van de vervolging werden ontslagen;

Overwegende dat, naar de gegevens van het onderzoek, het bewezen is dat de eerste verdachte schuldig is aan de telastleggingen B en D, met inachtneming wat feit D betreft van de gegevens van het deskundig verslag;

Overwegende dat R... oveneens schuldig is aan de feiten vervat onder B o.m. omwille van de actieve rol

die hij bij het verplaatsen der goederen, het inrichten van de verkopen en de meeste inbeslagnemingen heeft gespeeld, zodat hij voor al de feiten onder B als dader dient veroordeeld;

Overwegende nochtans dat ten overstaan van M... geen bewijzen van schuld voorhanden zijn;

Wat de straffen betreft :

Overwegende dat de straf die uitgesproken werd tegenover S... te zwaar voorkomt en dient herleid zoals hierna zal worden bepaald; dat de tegenover R... uitgesproken straf als een passende sanctie voorkomt voor de thans nog tegen hem weerhouden feiten;

Overwegende dat de eerste rechter ten onrechte nagelaten heeft de verbeurdverklaring uit te spreken van de te koop gestelde waren die door de Politie te Oostende in beslag genomen werden (farde 5 stuk 28), zoals voorgeschreven in art. 9 der wet van 20.5.1846;

Overwegende dat luidens artikel 100 S.W.B. o.m. de artikelen 42-43 van toepassing zijn op de misdrijven bij bijzondere wetten en verordeningen voorzien bij gebreke aan tegenstrijdige bepalingen in voornoemde wetten;

Overwegende dat waar, naar luid van artikel 9 wet 20.5.1846, de verbeurdverklaring der te koop gestelde waren als straf wordt voorzien deze beschikking niet van aard is dat zij de toepassing van de artikelen 42 en 43 S.W.B. uitsluit;

Overwegende dat de eerste rechter terecht de in beslag genomen gelden heeft verbeurd verklaard; dat deze maatregel gerechtvaardigd wordt door de omstandigheid dat deze gelden voortkomen uit het misdrijf en de eigendom zijn van S....

Op burgerlijk gebied :

Overwegende dat de burgerlijke partijen, wettelijk erkende beroepsverenigingen gerechtigd zijn zich als burgerlijke partijen aan te stellen;

Overwegende dat er dient te worden nagegaan of de burgerlijke partijen in feite schade hebben geleden;

Extrapatrimoniale schade :

Overwegende dat naar luid van artikel 2 wet 31.3.1898 de beroepsvereniging opgericht wordt o.m. voor de bescherming van de beroepsbelangen van haar leden;

Overwegende dat de burgerlijke partijen terecht laten opmerken dat de wet van 20.5.1846 uitgevaardigd werd met het oog op de bescherming van de gevestigde kleinhandelaars;

Overwegende dat, zoals door de eerste rechter wordt uiteengezet, S... nadeel heeft berokkend aan de leden der gestelde verenigingen;

Overwegende dat aldus, gelet op de aard van dit nadeel, de schending van de belangen tot de vrijwaring van dewelke de verenigingen moeten bijdragen, voor deze groeperingen een eigen zedelijke schade voor gevolg heeft dewelke voor vergoeding vatbaar is;

Overwegende dat de schade van iedere burgerlijke partij onder dat opzicht op 1.000 frank dient geraamd;

Overwegende dat, naar het oordeel van het Hof, er geen gronden voorhanden zijn om de publicatie van het onderhavig arrest in de dagbladen te bevelen;

Stoffelijke schade :

Overwegende dat de beroepsverenigingen in feite geen schade geleden hebben;

Overwegende dat het weliswaar niet kan worden betwist dat de kleinhandelaars, leden van de verenigingen, in hun belangen gekrenkt werden en trouwens ook degenen die niet aangesloten zijn; dat (deze kleinhandelaars lees) al deze kleinhandelaars zouden gerechtigd zijn schadevergoeding te eisen zulks individueel beschouwd, afgezien van de moeilijkheden om deze te bepalen;

Overwegende dat het voor de hand ligt dat de schade die iedere kleinhandelaar geleden heeft niet wordt vergoed wanneer de totale bedragen aan de beroepsvereniging uitgekeerd worden, zoals in de onderhavige zaak door de verenigingen wordt gevorderd;

Overwegende inderdaad dat het geen zin heeft de schade door de kleinhandelaars geleden aan de beroepsverenigingen uit te keren wegens zogezegd schenden van het collectief belang vermits de toegekende bedragen niet zouden verdeeld worden onder de leden, waarbij nog dient vastgesteld dat in elk geval de niet aangeslotenen onder geen enkel opzicht als vergoed zouden kunnen beschouwd worden;

Overwegende dat aldus de door de burgerlijke partijen gevraagde vergoeding, die werd geraamd met inachtneming van de door alle kleinhandelaars vermoedelijk gederfde winsten, ieder verband mist met enige geldelijke schade in hoofde van de verenigingen als dusdanig beschouwd;

Overwegende dat het eveneens vaststaat dat de gevorderde schade niet betrekkelijk is tot het schenden van individuele beroepsbelangen van de leden der verenigingen en die voortvloeien uit hun lidmaatschap zoals voorzien in artikel 10 der wet van 31.3.1898 zulks om redenen die reeds werden uiteengezet;

Overwegende namelijk dat het in al. 2 van artikel 10 aangehaalde voorbeeld van een geval waarin de verenigingen krachtens de beschikkingen van al. 1 in rechte kunnen optreden nu juist een geval betreft waarin de beroepsvereniging zelf heeft gecontracteerd ten behoeve van haar leden en dan ook alleen en uitsluitend zou kunnen optreden hetzij om de uitvoering van het contract te vorderen of om wegens het niet uitvoeren ervan schadevergoeding te eisen;

Overwegende dat de vordering der burgerlijke partijen in zover zij strekt tot eigen verhaal wegens materiële schade ongegrond voorkomt;

Om deze gronden :

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak;

Gelet op artikel 24 der wet van 15.7.1935; artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering; artikel 140 der wet van 18 juni 1869 gew. door artikel 2 der wet van 4 september 1891; artikel 2 der wet van 20.5.1846, en op de door de eerste rechter ingeroepen wetsbepalingen, alle door de Heer Voorzitter, ter terechtzitting van heden aangeduid;

Alle andere of strijdige besluiten van de hand wijzend ;

Ontvangt de ingestelde beroepen en erover beslissend ;

Op strafrechtelijk gebied :

Doet het aangevochten vonnis teniet waar :

1) tegenover S... D. de openbare vordering voor feit A/I vervallen werd verklaard, doch alleen wat betreft de valsheid in geschriften;

2) tegenover M... L. de openbare vordering voor feit A/I vervallen werd verklaard doch alleen wat betreft de valsheid in geschriften en hem veroordeelde hooudens de feiten A/II en B;

3) R... A. verwezen werd wegens de feiten A/II, 1, 2 en 3;

4) beslist werd nopens de gerechtskosten;

Opnieuw wijzende :

Ontslaat S... D. van de vervolging hoofdens de verdenking A/I;

Ontslaat M... L. van de veroordeling en verzendt hem van de vervolging, zonder kosten;

Spreekt R... vrij wegens de feiten A/II, 1-2-3;

Bevestigt het bestreden vonnis, wat het overige betreft, met deze wijzigingen : 1) dat de ten overstaan van R... uitgesproken straf slechts zal gelden als beteugeling voor de thans weerhouden feiten A/II 4 en 5 en B;

2) dat de hoofdgevangenisstraf, ten overstaan van de verdachte S... uitgesproken herleid wordt op drie maand; als beteugeling voor de thans door het Hof weerhouden feiten;

Het vonnis verder verbeterend : Verklaart, met éénpaarse stemmen, verbeurd de in beslag genomen meubels;

Verwijst S... in de 3/4 der kosten van de beide aanleggen en R... in het overige 1/4 dezer kosten, begroot, deze van eerste aanleg op 5.527 frank, en deze in beroep op 1.477 frank;

Overwegende dat de kosten van beroep samen met deze van eerste aanleg ten laste van veroordeelde S... D., de 3.000 frank overtreffen, zegt dat deze kosten invorderbaar zullen worden bij middel van lijfswang en bepaalt de duur ervan op één maand;

Op burgerlijk gebied :

Doet het bestreden vonnis teniet wat betreft de bevolen publicatie;

Bevestigt het vonnis voor het overige; met dien verstande dat de aan iedere burgerlijke partij toegekende bedragen herleid worden op 1.000 frank, wegens zedelijke schade;

Verwijst verweerder S... in de kosten van de aanleg gevallen aan de zijde van iedere burgerlijke partij.

(1) Zie verder in hetzelfde nummer het bij bovenvermeld arrest gedeeltelijk bevestigd vonnis van de correctionele rechtbank te Gent van 25 juni 1959.

(2) Over wetsontduiking raadplege men de rede uitgesproken door advocaat-generaal J. Matthijs op de plechtige openingszitting van het Hof van Beroep te Gent, op 15 september 1955: « *Wetsontduiking* » - R.W. 1955 - 1956, kol. 105 tot 136 - « *La fraude à la loi* » (vertaling) - J.T. 1955, blz. 541 tot 548 en 563 tot 566.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

21 mei 1960.

Voorzitter : M. Moerenhout.

Rechters : M.M. De Buck en Pollefeys (pl.r.).

Advokaten : Mrs. L. J. Martens en A. Scheere.

1. Hoger beroep. — Gelijkstelling door de eerste rechter van de medecale en effectieve arbeidsonbekwaamheid van een slachtoffer van een arbeidsongeval.

2. Arbeidsongeval. — Raming van de blijvende gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid.

1. Het hoger beroep tegen een vonnis, waarbij de graad van de medecale arbeidsonbekwaamheid eenvoudig als zijnde ook de voor de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen in aanmerking te nemen graad van de arbeidsonbekwaamheid aanvaard is, is ontvankelijk. (zie nader het vonnis).

2. Voor de toepassing van de samengeordende wetten betreffende de vergoeding van de uit de arbeidson-

gevallen voortspruitende schade bestaat de blijven-de arbeidsongeschiktheid in het verlies of in de vermindering van de economische kracht van de getroffen, welke kracht in verband met de algemene arbeidsmarkt en het vermogen van mededinging wordt beoordeeld. Het totaal karakter van die ongeschiktheid kan o.a. blijken uit de onmogelijkheid, waarin de getroffen zich bevindt, zulks ten gevolge van de opgelopen letsels, zich door arbeid normaal regelmatige inkomsten te verschaffen. Of die onmogelijkheid aanwezig is wordt door de rechter over de feiten bindend beoordeeld.

Een louter theoretisch arbeidspotentieel heeft op de arbeidsmarkt geen waarde. (zie nader het vonnis).

Martle t/ Mutuelle der Verenigde Syndicaten.

Overwegende dat de partij Martle Jozef, bij exploit van deurwaarder Omer Biesemans, te Vilvoorde, dd. 15 november 1956, tijdig en in wettelijke vorm, beroep heeft aangetekend tegen het vonnis gewezen door de Rechtbank van vrede van het kanton Brugge op 31 augustus 1956, hem betekend op 16 oktober 1956;

Overwegende dat het vonnis in graad van beroep gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Brugge op 25 maart 1957, door het Hof van Verbreking, bij Arrest dd. 19 september 1958, verbroken werd, die de zaak tevens naar de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk heeft verzonden :

I. Ontvankelijkheid van het beroep :

Overwegende dat de uitgiffen van het vonnis van de Rechtbank van vrede, van de rechtbank van eerste aanleg te Brugge, en van het Arrest van het Hof van Verbreking worden overlegd;

Overwegende dat geïntimeerde blijkbaar de ontvankelijkheid van het beroep betwist, waar zij voorhoudt dat Dr. Verriest, bij tussenvonnis, als deskundige aangesteld, de graad van bestendige werkonbekwaamheid vaststelde op 70 % en de consolidatiedatum op 20 mei 1955; dat beide partijen zich, zonder enig voorbehoud, met dit verslag akkoord verklaarden en dat de Vrederechter dan ook niet anders kon dan dit akkoord bevestigen, en geen enkele hogere rechtsmacht bij machte is dit anders te doen;

Overwegende dat door de Rechtbank van Vrede vastgesteld werd « dat beide partijen verklaren zich neer te leggen bij de vaststellingen van de expert »;

Overwegende dat geïntimeerde hieruit ten onrechte afleidt dat het slachtoffer onherroepelijk aanvaard heeft vergoed te worden op basis van een bestendige werkonbekwaamheid van 70 %.

Overwegende dat de expert wel een medecale werkonbekwaamheid van 70 % heeft vastgesteld, maar zelf voorbehoud heeft gemaakt betreffende de graad van werkonbekwaamheid in aanmerking te nemen voor de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen; dat hij namelijk in zijn verslag voorlaatste blad, vermeldt : « de overblijvende werkbekwaamheid is dus 30 % op zuiver geneeskundig gebied, t.t.z. in absolute zin; er werd geen rekening gehouden met de moeilijkheden om een bijkomende werkzaamheid te vinden die 30 % moet opbrengen; de werkzaamheid moet verenigbaar zijn met de belemmering in het gaan, met de bijkomende belemmering van de overblijvende handigheid, doordat bij het gaan de goede hand voor steun in beslag gehouden wordt met wandelstok en eindelijk met de beperking in de keus van het werk opgedrongen door noodzakelijke voorzorgen op adem-

halingsgebied; deze bijkomende beschouwingen zijn inderdaad niet meer van geneeskundige aard, maar hangen af van de werkmogelijkheden in de 'maatschappij';

Overwegende dat het beroep dus wel ontvankelijk is tegen het vonnis dat de graad van de medecale werkonbekwaamheid eenvoudig heeft aangenomen als zijnde insgelijks de graad van de werkonbekwaamheid die als basis moet dienen tot toepassing van de wet op de arbeidsongevallen;

II. Over de grond van de zaak :

Overwegende dat voor de toepassing van de samen- schakelende wetten betreffende de vergoeding van de schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen, de blijvende arbeidsongeschiktheid in het verlies of in de vermindering bestaat van de economische kracht van de getroffene, welke kracht in verband met de algemene arbeidsmarkt en het vermogen van mededinging wordt beoordeeld, dat het totaal karakter van die ongeschiktheid dus namelijk kan blijken uit de onmogelijkheid waarin de getroffene zich bevindt, zulks ten gevolge van de opgelopen letsels zich door arbeid normaal regelmatige inkomsten te verschaffen; dat de rechter over de grond bindend in feite oordeelt of die onmogelijkheid aanwezig is (Hof van Verbreking 19 september 1958);

Overwegende dat appellant op 5 oktober 1950 het slachtoffer is geweest van een arbeidsongeval;

Overwegende dat door de deskundige de blijvende letsels als volgt worden beschreven; «het gaan zonder stok is niet mogelijk wegens gemis aan spierkracht. Een begin van neerhurken is niet mogelijk wegens de beperking van de knie en de spierzwakte. Het zitten op een stoel is ongemakkelijk, wegens stijfheid van knie en heup. Het gebruik van linker schouder en elleboog zijn normaal, maar de werking van de onderliggende delen wordt belemmerd door volledige verlamming van nervus radialis. Er bestaat nog een lichte pschyleuritis ten gevolge van therapeutische pneumothorax. De longtuberculose mag als volledig gestabiliseerd beschouwd worden. Een controol onderzoek is aangewezen om de drie maanden, gedurende drie jaren »;

Overwegende dat appellant terecht staande houdt dat indien hij theoretisch, zittend en met één hand nog iets kan presteren, dit louter theoretisch arbeidspotentieel op de arbeidsmarkt geen waarde heeft;

dat geïntimeerde wel beweert dat nog zekere mogelijkheden blijven bestaan, zoals thuisarbeid met hulp van familie, portier; dat men zich werkelijk afvraagt wie een mens in de staat waarin appellant zich bevindt, als portier zou aanwerven, tenzij uit liefdadigheid, dat echter alleen de overblijvende economische waarde in aanmerking komt; dat insgelijks de thuisarbeid met hulp van familie in onderhavig geval geen economische waarde kan hebben;

Overwegende dat door geïntimeerde niet wordt betwist dat appellant daarenboven een ongeletterde handarbeider is, hetgeen uitsluit dat hij, zelfs zeer eenvoudig bediendenwerk zou kunnen aanleren;

Om deze redenen :

De rechtbank,

Alle tegenstrijdige besluiten als ongegrond van de hand wijzende.

Ontvangt het beroep, verklaart het gegrond.

Opnieuw wijzende en doende wat de eerste rechter had behoren te doen;

Zegt voor recht dat de graad van bestendige invaliditeit honderd ten honderd bedraagt en aan appellant een jaarrente levenslang dient te worden uitgekeerd op hogervermelde basis, volgens de arbeidsongevalwet;

Veroordeelt geïntimeerde tot de kosten van alle aanleggen.

NOOT : Het arrest van het Hof van Cassatie dd. 19 september 1958, waarbij de bestreden beslissing van de Rechtbank te Brugge dd. 25 maart 1957 werd vernietigd en de zaak naar de Rechtbank te Kortrijk werd verwezen, is verschenen in het R.W. 1958/1959, 636. Verg. o.a. in verband met de raming van de blijvende gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid in de lopende jaargang van het R.W. (kol. 337) verschenen vonnis van de Rechtbank te Mechelen dd. 24 oktober 1958.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE GENT

6e Kamer. — 25 juni 1959 (1).

Voorzitter dwn. : M. J. M. Lefèvre.

Rechters : M.M. Van Bever en J. Frédéricq.

Openbaar Ministerie : M. Fiers, eerste-substituut Procureur des Konings.

Advokaten : Mrs. Ph. Van Durme en Storme (Gent), René Derijcke (Gent), Bruneel (Antwerpen), Philippart en I. Hubené (Gent), Blanckaert (Oostende) en Van Der Ghote (Brugge).

1. Valsheid in geschriften. — P.V.B.A. — Deelbewijs. — Afstand. — Geantedateerde inschrijving in register der deelbewijzen. — Bijzonder opzet. — Strafbbaarheid.
2. Wetsontduiking. — Verkoop (openbare) in het klein van nieuwe koopwaren. — Gekunsteld samenstel van feiten waaruit de bedoeling om «in fraudem legis» te handelen voortspruit. — Strafbbaarheid.
3. Valsheid in geschriften. — Koop-verkoop. — Geen inzicht tot het bekomen van een prijs. — Schijnhandeling als bestanddeel van een systematisch uitgewerkt plan tot ontduiking der strafwet (nl. de verbodsbepalingen der wet op de openbare verkoop in het klein van nieuwe koopwaren). — Fakturen en wisselbrieven opgemaakt tot bewijs van zodanige koop-verkoop. — Bijzonder opzet. — Strafbbaarheid.
4. Beroepsvereniging. — Burgerlijke partijstelling. — Ontvankelijkheidsvereisten. — Schade. — Stoffelijke en morele. — Schadeloosstelling. — Herstel in specifieke vorm : publicering van het veroordelingsvonnis.

1. Is schuldig aan valsheid in handelsgeschriften met het bij de wet vereiste bijzonder opzet, de zaakvoerder-vennoot van een P.V.B.A., oorspronkelijk opgericht door twee vennoten, doch waarvan al de deelbewijzen hem door zijn medevennoot op een bepaalde datum werden afgestaan, die naderhand van één dezer deelbewijzen aan een van zijn ondergeschikte bedienden afstand doet, en die vervolgens, in gemeenzaam overleg met deze cessionaris, met het oogmerk zich een onrechtmatig voordeel te verschaffen, — althans op zijn minst de last en de kosten van een nieuwe akte te besparen —, in het register der deelbewijzen van de P.V.B.A. de inschrijving van die afstand op een vroegere datum vermeldt dan die waarop de verrichting werkelijk plaats had.

2. Pleegt wetontduiking ten opzichte van, en maakt zich schuldig aan het wanbedrijf voorzien bij artikelen 1 en 9 der wet van 20 mei 1846, gewijzigd door die van 16 augustus 1932, betreffende de openbare verkoop in het klein van nieuwe koopwaren, de handelaar die, na oprichting van een P.V.B.A. waarvan hij één der twee enige vennoten was, en welke hij mits loutere overneming der deelbewijzen van zijn medevenoot, aldus volledig onder zijn enig gezag heeft weten te brengen: eerst massale zobeweerde verkoopverrichtingen nopens nieuwe koopwaren, door middel van fictieve leveringsfacturen en geaccepteerde wisselbrieven ten bedrage van de zo beweerde koopprijs, met bedoelde vennootschap ensceneert; vervolgens deze koopwaren, trouwens overgebracht in zijn eigen magazijnen, tevens maatschappelijke zetel van de P.V.B.A., op de vervalldag door de vennootschap niet laat betalen, doch vonnissen bij verstek wegens wanbetaling tegen de vennootschap vordert en bekomt; naderhand de aan de vennootschap zo beweerd verkochte nieuwe koopwaren, door zijn eigen personeel en met zijn eigen vrachtwagens, naar verscheidene steden en gemeenten doet vervoeren; verder zelfde nieuwe koopwaren, kort na hun aankomst, aldaar door gerechtsdeurwaarders, op grond der uitgelokte veroordelingsvonnissen, in beslag doet nemen, om ze ten slotte bij rechtsmacht openbaar in het klein te laten verkopen, en de opbrengst van de verkoop op te strijken.

3. De tussen bovenbedoelde handelaar en P.V.B.A., onder zodanige voorwaarden als hierboven beschreven gedane verrichtingen kunnen niet als verkoop gelden, daar de interne oorzaak ervan, nl. het bekomen van een prijs, ontbreekt; zij die leveringsfacturen en geaccepteerde wisselbrieven ten bedrage van die zo beweerde koopprijs opmaken tot bewijs van schijnhandelings, die, naar het bijzonder opzet van ouders, een der bestanddelen moeten uitmaken van hun systematisch uitgewerkt plan tot ontduiking van de verbodsbepalingen der wet op de openbare verkoop in het klein van nieuwe koopwaren, zijn schuldig aan valsheid in handelsgeschriften.

4. Wettelijk erkende beroepsverenigingen zijn ertoe ontvankelijk op grond der wet van 31 maart 1898, zich burgerlijke partij te stellen, zowel om herstelling te eisen van de schade veroorzaakt aan de beroepsbelangen, wier verdediging en bescherming het doel waren van hun oprichting, als ter verdediging en bescherming van de individuele beroepsbelangen van hun leden, voortvloeiende uit hun lidmaatschap.

Daar verdachte, door zijn misdadige bedrijvigheid er in gelukt is enerzijds grote hoeveelheden nieuwe waren te verkopen, van zelfde aard als die der koopwaren normaal door de leden der aangestelde verenigingen verkocht, en dit onder voorwaarden en tegen prijzen waarmede zij niet konden concurreren, terwijl hij aan de andere kant hierdoor niet enkel het vertrouwen van de verbruikers in deze beroepen heeft aangetast, doch tevens aanzienlijke winsten nadele van de leden van deze beroepsverenigingen kon verwerven en hun derhalve tal van cliënten wist te ontnemen, heeft hij aan beide voormelde belangen stoffelijke en morele schade veroorzaakt.

Bij onmogelijkheid het bedrag van bedoelde schaden op grond van de door de burgerlijke partijen verstrekte gegevens, op nauwkeurige wijze te bepalen, dient dit bedrag « ex aequo et bono » te worden geraamd; de publicering van het veroordelingsvonnis in plaatselijke kranten, naar keuze van

de burgerlijke partijen, en op kosten van de veroordeelde, zal tevens als herstel gelden in specifieke vorm (2).

O.M. en dertien beroepsverenigingen van Oost- en West-Vlaanderen, alsook van de Brusselse agglomeratie t/ S... en anderen.

Verdacht van :

A. Als daders om de misdrijven te hebben uitgevoerd of aan de uitvoering ervan rechtstreeks te hebben medegewerkt of door welke daad ook tot de uitvoering zodanige hulp te hebben verleend dat zonder hun bijstand de misdrijven niet konden gepleegd worden of door giften, beloften, bedreigingen, misbruik van gezag of van macht, misdadige kuiperijen of arglistigheden rechtstreeks tot die misdrijven te hebben aanzet;

Met bedrieglijk opzet of met oogmerk om te schaden in authentieke en openbare geschriften, in handelsbank- of in private geschriften valsheid te hebben gepleegd, hetzij door valse handtekeningen, hetzij door namaking of vervalsing van geschriften of handtekeningen, hetzij door overeenkomsten, beschikkingen, verbintenissen of ontlastingen van schuld valselijk op te maken of door ze achteraf in de akten in te voegen, hetzij door toevoeging of vervalsing van bedingen, van verklaringen of van feiten welke deze akten tot doel hadden op te nemen en vast te stellen;

I. De eerste en de derde :

Het vals beweerd stuk zijnde een register der deelbewijzen der P.V.B.A. I..., waarin een valse inschrijving aangebracht werd betreffende de afstand van een deelbewijs op 24 december 1953 door S... aan M... daar waar uit het onderzoek gebleken is dat deze inschrijving slechts na 26 december 1953 in bedoeld register aangebracht werd, en van bovenstaand stuk gebruik te hebben gemaakt, wetende dat het vals was;

te Gent tussen 26 december 1953 en 1 september 1957..

II. De eerste drie :

De vals beweerde stukken zijnde;

1. een fictieve factuur dd. 10 maart 1957 betreffende de levering door de eerste verdachte S... aan de P.V.B.A. I... van allerlei goederen voor een bedrag van Fr. 4.020.000;

2. een fictieve factuur dd. 1 mei 1957 betreffende levering door de eerste verdachte S... aan de P.V.B.A. I... van allerlei goederen voor een bedrag van F. 3.542.623.

3. een aangenomen wisselbrief van een bedrag van Fr. 2.876.000, getrokken ingevolge factuur van 10 maart 1957 door S... D., op de P.V.B.A. I... op 10 maart 1957 voor deze laatste aangenomen door L. M..., zaakvoerder;

4. een aangenomen wisselbrief van een bedrag van Fr. 1.154.000, getrokken ingevolge factuur van 10 maart 1957 door S... D., op de P.V.B.A. I... op 15 april 1957 voor deze laatste aangenomen door D. S..., zaakvoerder, en R... A. vennoot.

5. een aangenomen wisselbrief van een bedrag van Fr. 3.542.625 getrokken ingevolge factuur van 1 mei 1957 door S... D. op de P.V.B.A. I... op 15 mei 1957 en voor deze laatste aangenomen door D. S..., zaakvoerder en R... A. vennoot.

Wanneer uit het onderzoek gebleken is dat in strijd

met de werkelijkheid geen verkoop en overdracht van goederen plaats gegrepen heeft en van bovenstaande stukken gebruik te hebben gemaakt wetende dat zij vals waren;

te Gent tussen 10 maart 1957 en 1 september 1957.

G. De eerste vier :

Bij inbreuk op artikel 1, 2, 3, 9 van de wet van 20 mei 1846 op de openbare verkopen in het klein van nieuwe koopwaren gewijzigd door de wet van 16 augustus 1932, artikelen 1 en 2, nieuwe koopwaren zoals rijwielen, uurwerken, tafelgerief, tapijten, naaimachines, verrekijkers, gasvuren, porselein, gleiswerk, radioapparaten, pick-ups, meubelen en andere voorwerpen in het klein met openbare veiling te hebben te koop aangeboden of verkocht hetzij bij opbod hetzij bij afbod, hetzij bij uitgeroepen vaste prijs met of zonder bijstand van ministeriële ambtenaren,

meermaals en namelijk te St.-Niklaas-Waas op 20 juni 1957,

te Blankenberge, op 21 juni 1957,

te St.-Truiden, op 22 juni 1957,

te Antwerpen op 24-25 juni 1957,

te Oostende op 27 juni 1957,

te Aalst op 6 juli 1957,

te Roeselare op 16 juli 1957,

te Deinze op 17 juli 1957,

te Eeklo op 18 juli 1957,

te Poperinge op 19 juli 1957,

te Mechelen op 20 juli 1957,

te Bergen op 9 augustus 1957,

te Lier op 10 augustus 1957,

te Kortrijk op 12 augustus 1957,

te Tienen op 13 augustus 1957,

te Turnhout op 24 augustus 1957,

te Zelzate op 26 augustus 1957,

te Hasselt op 27 augustus 1957,

te Lokeren op 28 augustus 1957,

C. De vijfde, met samenhang :

Bij inbreuk op artikelen 1, 2, 3 en 9 der wet van 20 mei 1846 op de openbare verkopen in het klein van nieuwe koopwaren gewijzigd door de wet van 16 augustus 1932 artikelen 1 en 2 als openbaar ambtenaar de eerste verdachte te hebben bijgestaan in het misdrijf omschreven onder littera B daar waar het gepleegd werd te Blankenberge, op 21 juni 1957 en te Oostende op 27 juni 1957.

D. De eerste :

Bij inbreuk op artikelen 1, 2, 9 van de wet van 20 mei 1846 op de openbare verkopen in het klein van nieuwe koopwaren gewijzigd door de wet van 16 augustus 1932, artikelen 1 en 2, nieuwe koopwaren namelijk tapijten met openbare veiling te hebben te koop geboden of verkocht hetzij bij opbod, hetzij bij afbod, hetzij bij uitgeroepen vaste prijs met of zonder bijstand van ministeriële ambtenaren, te Mechelen op 25 februari 1957.

En in de zaak vervolgd door de burgerlijke partij.

1. Het Syndicaat der Winkeliers, uurwerkmakers, juweliers- goud- en zilversmeden van Oost-Vlaanderen, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Gent, Muidepoort, nr 81,

Ter terechtzitting vertegenwoordigd krachtens een regelmatige volmacht door Mrs. Ph. Van Durme, en M. Storme, advocaten te Gent, die zich ter terechtzitting van 26 maart 1959 aansluiten bij het Openbaar Ministerie tegen de eerste verdachte.

En in de zaak vervolgd door de burgerlijke partij.

2. De Beroepsvereniging « Provinciale Vereniging der uurwerkmaker, Juwelier, Goud- en Zilversmeden van West-Vlaanderen » hebben haar zetel te Brugge, Guido Gezellelaan, nr 54, vertegenwoordigd door haar bestuur, samengesteld uit de HH. Marcel Van de Walle te Brugge, Markt nr 10, voorzitter, Albert Nys, te Kortrijk, Leiestraat, nr 41, Onder-Voorzitte; Wilfried Casteleyn te Brugge, Zuidzandstraat, nr 30, schatbewaarder en Fernand Quijo te Brugge, Breidelstraat nr 18, secretaris.

3. De Beroepsvereniging « Syndicat des Horlogers et des Professions se rattachant à l'horlogerie, de l'agglomération bruxelloise » hebbende haar zetel te Brussel, Filips de Champagnestraat, nr 52, vertegenwoordigd door haar voorzitter de heer Albert Missaen, wonende te Brussel, Marché-aux-Poulet, nr 63.

4. De Beroepsvereniging van Houtverwerkers en Houthandelaars, hebbende haar zetel te Brugge, Schijfstraat, nr 20 handelend en vertegenwoordigd door haar Voorzitter de Heer Antoine De Waele, wonende te Brugge Pannebekestraat, nr 84.

5. De Beroepsvereniging der Kleinhandelaars in textielwaren, hebbende haar zetel te Brugge, Garenmarkt, nr 17 handelend en vertegenwoordigd door haar Voorzitter de heer L. Wittebroodt.

6. De Beroepsvereniging der Meester Elektriekers en Radiotechniciers uit Brugge en omliggende (MERBO) hebbende haar zetel te Brugge, Garenmarkt, nr 17, handelende en vertegenwoordigd door haar Voorzitter de heer Theophiel Lanssens te Brugge.

7. De Beroepsvereniging der Patroon Elektriekers en Radiohandelaars van Oostende en omliggende, hebbende haar zetel te Oostende, Adolf Buylstraat, Hotel Universel, handelend en vertegenwoordigd door haar Voorzitter de heer D'Opderdrynck, Parklaan, nr 18 te Oostende.

8. De Beroepsvereniging van Meester Elektriekers en Radiohandelaars van het arrondissement Kortrijk (in 't kort M.E.R.A.K.) hebbende haar zetel te Kortrijk, Albertstraat, nr 24, handelend en vertegenwoordigd door haar Ondervoorzitter de heer Georges Vanhoo, wonende te Menen, Koningstraat, nr 4.

9. De Beroepsvereniging « Rijwiel van West-Vlaanderen » hebbende haar zetel te Brugge, St.-Katelijnestraat nr 136, handelend en vertegenwoordigd door haar Voorzitter de heer Florimond Huys, handelaar wonende te Assebroek.

10. De Beroepsvereniging erkende rijwielmaker Oost-Vlaanderen, Dendermondse steenweg, nr 219 te Gent, vertegenwoordigd door de heer De Buck Albert.

11. De Provinciale Beroepsvereniging metaalverwerkende ambachten, Lange Kruisstraat, nr 7 te Gent, vertegenwoordigd door de heer A. Reyniers.

12. De Provinciale Beroepsvereniging der houtverwerkende ambachten, Lange Kruisstraat, nr 7 te Gent, vertegenwoordigd door de heer F. Roodhooft.

13. De Beroepsvereniging der patroons-elektriciens en radiotechniciens van Gent en omliggende, Koornmarkt, nr 7 te Gent, vertegenwoordigd door de heer Van Immerzele Leon.

Allen ter terechtzitting vertegenwoordigd door Mrs Van Durme en M. Storme, advocaat te Gent, dit krachtens een regelmatig volmacht die zich ter terechtzitting van 16 april 1959 aansluiten bij het Openbaar Ministerie tegen de eerste verdachte.

Gehoord de verklaringen onder eed van de getuigen;

Gehoord de burgerlijke partijen in hunne besluiten voorgedragen door Mrs Ph. Van Durme, en M. Storme, advocaten te Gent;

Gehoord de heer Fiers, eerste-substituut Procureur des Konings in zijne vordering;

Gehoord de verdachten in hunne middelen van verdediging voorgedragen door hun zelf, de eerste verdachte bijgestaan door Mrs René Derijcke, advocaat te Gent en Bruneel advocaat te Antwerpen, de tweede en de derde verdachten bijgestaan door Mrs Em. Philippart, advocaat te Gent, de vierde verdachte bijgestaan door Mr Ign. Hubené, advocaat te Gent, en de vijfde beklaagde bijgestaan door Mrs Ger. Blankaert, advocaat te Oostende en J. Van Der Ghote, advocaat te Brugge;

Op strafrechtelijk gebied:

Overwegende dat het vaststaat dat:

1° de P.V.B.A. I... oorspronkelijk slechts twee vennoten telde, nl. de heer P. W... en de verdachte D. S...; 2° de heer P. W... afstand deed aan S... van al zijn deelbewijzen op de 26e december 1953;

Overwegende dat het tevens blijkt uit de omstandige verklaring die door de verdachte M... L. op de 24e mei 1958 aan de gerechtelijke politie werd afgelegd dat, S... hem niet op de 24e december 1953 een deelbewijs van I... heeft afgestaan, doch dat deze afstand eerst na de 26e december 1953 plaats vond (stuk 83 van de bundel);

Overwegende dat het, onder die voorwaarden, duidelijk is dat de P.V.B.A. I... sedert de 26e december 1953, in rechte, niet meer bestond;

Dat het uit de aangehaalde verklaring spruit dat de vermelde verdachten de inschrijving van de gezegde afstand in het register der deelbewijzen van I... hebben geantedateerd omdat zij hiervan ten volle bewust waren, en minstens de last en de kosten van een nieuwe akte wensten te besparen;

Overwegende dat, het derhalve als bewezen voorkomt dat zij, met bedrieglijk opzet, de valsheid in geschriften hebben gepleegd omschreven in de dagvaarding onder de letter A/I, vermits zij hebben gehandeld met de bedoeling zich door deze valsheid een onrechtmatig voordeel te verschaffen (« un avantage illicite », zie dienaangaande Rigaux en Trousse « Les crimes et les délits du Code Pénal, III, nr 240);

Dat het evenwel uit de bestanddelen van de bundel en uit het onderzoek op de terechtzitting niet blijkt dat het gezegd misdrijf werd gepleegd met het inzicht de wetsontduikingen mogelijk te maken of te vergemakkelijken aan dewelke de bewuste verdachten zich in het jaar 1957 hebben plichtig gemaakt;

Overwegende dat, nu het uit de door de heer Blondeel op de terechtzitting afgelegde verklaring spruit dat, de kwestieuze inschrijving reeds in de maand augustus 1954 in het register der deelbewijzen van I... aan te treffen was, en het enkel is uitgemaakt dat zij door de verdachten S... en M... werd gedaan na de 26e december 1953, doch niet is bewezen dat zij na de 25e juli 1954 werd gedaan, de openbare verordering welke uit dien hoofde tegen hen werd ingesteld, in die omstandigheden dient te worden aangezien als uitgedoofd door verjaring;

Overwegende dat de P.V.B.A. I... sedert het vertrek van W... volledig onder het gezag stond van de verdachte S... daar de twee andere vennoten in feite in zijn dienst waren, nooit geen initiatieven namen, enkel voor zijn rekening optraden, en steeds gedwee zijn bevelen en onderrichtingen volgden;

Overwegende dat de wet van 20 mei 1846 op de openbare verkopen in het klein van nieuwe koopwaren, in hoofdorde met het oogmerk om de handel in het klein en de handel ten huize te beschermen tegen een onregelmatige mededinging (Fredericq, Handelsrecht III, nr 136) op poene van de verbeurdverklaring van de te koop gestelde waren, en van een

geldboete van 50 tot 1000 Fr. solidair uitgesproken tegen de verkoper en de openbare officier die hen heeft bijgestaan (artikel 9), verbiedt nieuwe koopwaren in het klein met openbare veiling aan te bieden, hetzij bij opbod, hetzij bij afbod, hetzij bij uitgeroepen vaste prijs met of zonder de bijstand van ministeriële ambtenaren (artikel 1);

Overwegende dat de verdachte S..., er op de hoogte van zijnde dat de bewuste verkopen, ingevolge het artikel 3/1 van de evenvermelde wet nochtans toegelaten waren, wanneer zij bij rechtsmacht geschieden, met bedrieglijk opzet, t.i.z. met het inzicht het artikel 1 van deze wet te ontduiken en door deze ontduiking een onrechtmatig voordeel te bekomen:

1) tot massieve verkopen van nieuwe waren overging aan de P.V.B.A. I...;

2) doch deze waren op de vervaldag door deze « vennootschap niet liet betalen, en zodoende vonnissen bij verstek wegens wanbetaling voor de Handelsrechtbank tegen haar bekwam voor een bedrag van Fr. 4.030.384;

3) de aan I... verkochte waren door zijn personeel, met zijn vrachtwagens, naar de steden deed vervoeren opgesomd in de dagvaarding, en ze kort na hun aankomst, aldaar in beslag liet nemen, en, vervolgens, bij rechtsmacht openbaar in het klein liet verkopen;

Overwegende dat het voor de hand ligt, dat zelfs zo deze firma niet als een fictieve vennootschap wordt beschouwd, deze bewerkingen, onder die voorwaarden, niet als verkopen kunnen gelden, daar de interne oorzaak ervan nl. het bekomen van een prijs, ontbreekt (De Page, Droit Civil, T. II, nr 473/B en 475);

Overwegende dat waar er, in rechte, en in feite geen werkelijke verkopen plaats vonden van S... aan de P.V.B.A. I..., het uit de reeds ontwikkelde beschouwingen noodzakelijk dient te worden afgeleid dat:

1) de bescheiden omschreven in de dagvaarding onder de letter A/II, met bedrieglijk opzet niet de waarheid weergeven (faux intellectuel);

2) de verkopen omschreven onder de letter B in de dagvaarding, in strijd met de wet van 1846 werden gedaan;

Overwegende dat het bedrieglijk karakter van deze handelingen zo opvallend is dat het als uitgesloten voorkomt dat R... en M... niet op de hoogte zouden geweest zijn van de werkelijke natuur van de « verkopen » aan I... en van de bedrieglijke bedoelingen welke door deze bewerkingen beoogd werden;

Overwegende dat het, tevens, uit de bestanddelen van de bundel blijkt dat zij niet enkel rechtstreeks hebben medegewerkt aan het uitvoeren van het misdrijf, omschreven onder de letter A-II, doch bovendien door hun optreden tot de uitvoering van de misdrijven omschreven onder de letters A-II en B, zodanige hulp hebben verleend dat zonder hun bijstand die misdrijven niet konden worden gepleegd;

Overwegende dat de verdachten S... en M..., zich in dat verband, ook hebben plichtig gemaakt, met bedrieglijk opzet, aan het gebruik van de valsheid in geschriften, welke gepleegd werd vóór de vaststellingen van de heer Blondeel;

Overwegende dat het geenszins bewezen is dat deurwaarder Loore, van stonde af, geweten heeft dat het verlenen van zijn ambt het onder B omschreven wanbedrijf moest mogelijk maken;

Overwegende dat er een twijfel bestaat of hij tot het besef daarvan gekomen is naar aanleiding van de betekeningen die hij gedaan heeft;

dat immers, vooreerst, het niet met zekerheid vaststaat dat hij wist dat het terzake over nieuwe koopwaren ging vermits zulks niet bleek uit de stukken die hij betekende, terwijl hijzelf geen beslag gelegd heeft

op — of verkoping gehouden heeft — van goederen die het voorwerp uitmaken van de onderhavige vervolging;

dat verder toch niet mag beweerd worden dat een deurwaarder tot plicht heeft te onderzoeken of een wissel, die aanleiding geeft tot een cambiaire verbintenis, beantwoordt aan een werkelijk bestaande schuld, zodat hij zich ook niet moest afvragen of die wissels getrokken waren ingevolge een werkelijke verkoop;

dat, het feit dat I... haar burelen had bij S... en dat zijn bediende optrad als gevolmachtigde en hijzelf als zaakvoerder dier vennootschap nog niet noodzakelijkerwijze moesten doen besluiten tot de door S... geënceneerde wetsontduiking;

dat er in ieder geval twijfel bestaat dat deurwaarder Loore O. vrijwillig en met kennis van het welbepaalde door S... beoogde wanbedrijf zijn ambt verleend heeft;

Overwegende dat het niet is bewezen dat deurwaarder Opsomer beseft heeft dat de persoon op wiens verzoek hij beslag legde en de beslagene, dezelfde waren;

Dat het op grond van de beschouwingen ontwikkeld in het deskundig verslag dient te worden aangenomen dat de verkoop in loten van karpotten welke te Mechelen op de 25e februari 1957 plaats vond als een openbare verkoop in het klein van nieuwe waren moest worden beschouwd;

Overwegende dat er ten slotte dient te worden aangestipt dat het af te leiden is uit de vergelijking tussen de cijfers van het verstekvonnis (Fr. 4.030.384) en deze van de gerechtelijke verkopen (Fr. 8.391.200) dat de verdachte S... D. er in is gelukt op de gerechtelijke verkopen tal van nieuwe waren in het klein te laten verkopen die niet in beslag waren genomen geweest;

Dat zulks trouwens bevestigd wordt door verschillende deurwaarders die bij deze verkopen zijn opgetreden (zie o.m. verklaring deurwaarder Willems - bundel XVII en XIV; verslag deurwaarder De Geest - bundel VI en XII);

Overwegende dat de feiten welke ten laste van de verdachten worden weerhouden deel uitmaken van een goed overwogen en systematisch uitgewerkt plan om de wet van 20 mei 1846 te ontduiken, en het gevolg zijn in hoofde van ieder van hen van eenzelfde misdadig inzicht;

Overwegende dat het uit de gegevens van het dossier spruit dat het initiatief van deze wederrechtelijke bedrijvigheid uitgaat van de verdachte S... en dat hij er niet enkel de leiding van heeft waargenomen, doch dat hij de voornaamste uitvoerder ervan is geweest;

Om deze redenen :

en gelet op de volgende artikelen door de heer Voorzitter aangeduid;

art. 11, 12, 14, 16, 31, 32, 34, 35, 41 wet 15 juni 1953; art. 40, 42, 43, 44, 45, 65, 66 lid 2 en 3, 191, 193, 197, 213 en 214, 79, 80, 82 van het wetboek van Strafrecht (art. 2 en 3 wet van 23 augustus 1919); art. 1 en 9 van de wet van 20 mei 1846 op de openbare verkopen in het klein van nieuwe koopwaren, gewijzigd door de wet van 16 augustus 1932; art. 21, 22 en 24 (K.B. 17.10.19) lees wet 17 april 1878; art. 162, 182, 184, 189, 190, 191, 194 van het wetboek van strafvordering, alsook art. 1/a-b wet 25.10.1950;

De Rechtbank rechtdoende op tegenspraak;

Veroordeelt de eerste beklaagde S... D. uit hoofde van de feiten A/I doch enkel gebruik van valse stuk-

ken, A/II, B en D samen tot één gevangenisstraf van vijf maand en tot één geldboete van 1000 Fr.

Veroordeelt de tweede beklaagde R... A. uit hoofde van de feiten A/II en B samen tot één gevangenisstraf van 1 maand en tot één geldboete van 100 Fr.

Veroordeelt de derde beklaagde M... L. uit hoofde van de feiten A/I, doch enkel gebruik van valse stukken, A/II, en B samen tot één gevangenisstraf van 1 maand en één geldboete van 200 Fr.

Gelet op art. 1, 2, 3 wet 5 maart 1952;

Verhoogt deze geldboete met honderd negentig decimes, aldus gebracht op

20.000 Fr. voor de geldboete van Fr. 1000;

4.000 Fr. voor de geldboete van Fr. 200

2.000 Fr. voor de geldboete van Fr. 100.

Beveelt dat bij gebreke van betaling binnen de termijn bepaald bij art. 40 van het wetboek van strafrecht de geldboeten zullen mogen vervangen worden door gevangenisstraf van :

drie maanden voor de geldboete van Fr. 20.000;

een maand voor de geldboete van Fr. 4.000;

een maand voor de geldboete van Fr. 2.000;

Verwijst de (veroordeelden elk) lees de eerste veroordeelde in een helft, de tweede en de derde veroordeelde elk in een vierde der kosten ten bate van de Staat begroot op de som van 5.527 Fr.

Ontslaat de vierde en de vijfde verdachten van de vervolging zonder kosten.

Verklaart de openbare vordering uitgedoofd door verjaring, wat betreft het feit A/I valsheid in geschriften;

Verklaart verbeurd de bescheiden die voortkomen uit de misdrijven voorzien onder de letter A/I en A/II, en de inbeslaggenomen gelden deze het voorwerp uitmakend van het misdrijf omschreven onder letter B.

Op burgerlijk gebied :

Overwegende dat het uit de overgelegde bescheiden blijkt dat de burgerlijke partijen wettelijk erkende beroepsverenigingen zijn;

Overwegende dat zij zich op een regelmatige wijze burgerlijke partij hebben gesteld met inachtneming van de daartoe vereiste pleegvormen;

Overwegende dat de beroepsverenigingen zich ingevolge de beschikkingen van de wet van 31 maart 1898, burgerlijke partij kunnen stellen;

1) om herstelling te eisen van de schade die toegebracht werd aan de beroepsbelangen met het oog op de verdediging en de bescherming van dewelke zij werden ingericht (artikel 6);

2) tot verdediging en bescherming van de individuele beroepsbelangen van hun leden die voortvloeien uit hun lidmaatschap (artikel 10) - (in die zin; Verbr. 12 maart 1956; J.T. 1956, blz. 546; - Verbr. 16 december 1957; Pas., I; 1958; blz. 410 - contra Verbr. 9 december 1957, Revue Critique; 1958; blz. 247 en volgd. met noot van Prof. Dabin);

Overwegende dat het vaststaat dat de verdachte S..., in casu, aan deze beide belangen schade heeft veroorzaakt, vermits hij er door zijn misdadige bedrijvigheid in gelukt is, grote hoeveelheden nieuwe waren te verkopen, die van dezelfde natuur zijn als deze die normaal verkocht worden door de leden van de aangestelde verenigingen, onder voorwaarden en tegen prijzen waarmede zij niet konden concurreren en hij hierdoor niet alleen het vertrouwen heeft aangetast dat de verbruikers in deze beroepen hebben — de verbruikers werden hierdoor, immers in de waan gebracht dat zij door de gevestigde kleinhandelaars uitgebuut werden, — doch, tevens, aanzienlijke winsten ten nadele

van de leden van gezegde verenigingen kon verwerven, en hun derhalve tal van cliënten wist te ontnemen;

Overwegende dat zo de aldus toegebrachte stoffelijke en zedelijke schade vast staat, het evenwel niet mogelijk is, op grond van de door de burgerlijke partijen verstrekte gegevens het bedrag ervan op een nauwkeurige wijze vast te stellen;

Dat, er, in die omstandigheden, aanleiding toe bestaat om het bedrag van de vermelde schade ex aequo et bono te ramen als hierna nader bepaald;

Op die gronden :

De Rechtbank verklaart de vorderingen van de burgerlijke partijen ontvankelijk en ten dele gegrond, rechtdoende,

Veroordeelt S... D. om te betalen aan :

1. Het Syndicaat der Winkeliers, uurwerkmakers-, juweliers-, goud- en zilversmeden van Oost-Vlaanderen :

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 4.000 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en tot de kosten aan de zijde van de burgerlijke partij gevallen.

Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D., dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

2. de beroepsvereniging « Provinciale Vereniging der uurwerkmakers, juweliers, goud- en zilversmeden van West-Vlaanderen,

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 2.000 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en tot de kosten aan de zijde van de burgerlijke partij gevallen. Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

3. De beroepsvereniging « Syndicat des Horlogers et des Professions se rattachant à l'horlogerie, de l'agglomération bruxelloise »;

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 3.000 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en met de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen. Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

4. De Beroepsvereniging van Houtverwerkers en Houthandelaars, te Brugge,

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 2.500 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen. Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D... dit op eenvoudig vertoon van de factuur;

5. De Beroepsvereniging der Kleinhandelaars in textielwaren, te Brugge,

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 55.000 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen. Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

6. De Beroepsvereniging der Meester Elektriekers en Radiotechniekers uit Brugge en omliggende (MER-BO) :

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 10.000 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen. Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

7. De Beroepsvereniging der Patroon Elektriekers en Radiohandelaars van Oostende en omliggende,

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 10.000 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen. Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... L. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

8. De Beroepsvereniging van Meester Elektriekers en Radiohandelaars van het arrondissement Kortrijk (M.E.R.A.K.),

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 40.000 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen. Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

9. De Beroepsvereniging « Rijwiel van West-Vlaanderen » te Brugge,

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 22.000 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen. Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

10. De Beroepsvereniging erkende rijwielmakers van Oost-Vlaanderen te Gent,

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 35.000 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen. Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

11. De Provinciale Beroepsvereniging metaalverwerkende ambachten, te Gent,

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 7.000 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

Vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen. Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

12. De Provinciale Beroepsvereniging der houtverwerkende ambachten te Gent,

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 3.000 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

Vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen. Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

13. De Beroepsvereniging der patroons-electriciens en radiotechniciens van Gent,

A. uit hoofde van stoffelijke schade de som van 40.000 Fr.;

B. uit hoofde van zedelijke schade de som van 5.000 Fr.

vermeerderd met de gerechtelijke intresten op de vermelde sommen en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen. Beveelt dat dit vonnis zal gepubliceerd worden in twee plaatselijke dagbladen naar keuze van de burgerlijke partij op kosten van de veroordeelde S... D. dit op eenvoudig vertoon van de factuur.

(1) Zie hoger in hetzelfde nummer het arrest van het Hof van beroep te Gent, houdende gedeeltelijke bevestiging van dit vonnis.

(2) Zie *Jan Ronse - A.P.R. - Tw. Schade en Schadeloosstelling* (onrechtmatige daad), nrs 276 en volgende, en meer bepaald nr 300, wat de schadeloosstelling in specifieke vorm betreft, o.m. bij wijze van publicaties. Nopens de aanspraak op schadeloosstelling van groeperingen en van hun leden, zie zelfde auteur, op. cit., eodem verbo, nrs 731-766.

BOEKBESPREKING

Mr. A. J. M. Kunst. — Korte voorgeschiedenis van het Nederlands Burgerlijk Wetboek. — Uitgaven van het Molengraaff Instituut voor privaatrecht te Utrecht. N.V. Uitgevers-mij W. E. J. Tjeenk Wilink, Zwolle, 1960. 38 p.

Dit boekje is uitstekend geschikt voor studenten. Het geeft een algemeen overzicht van het ontstaan en de evolutie van het burgerlijk recht in Nederland en het hoeft niet gezegd dat het grootste gedeelte tot aan 1838, datum van het in voege komen van het tegenwoordig Nederlands Burgerlijk Wetboek, ook volkomen geldig is voor ons land.

De auteur behandelt eerst het gewoonterecht en de optekening van de Costumen in Frankrijk en in Nederland. Hij gaat dan over tot de invloed van het Romeins recht samen met het gewoonterecht bij Domat, Hugo De Groot en Pothier en bespreekt breedvoeriger het ontstaan van de Code civil in Frankrijk, alsmede de houding die ten opzichte van dit groots monument werd aangenomen in Nederland en in België. Tot hier lopen de historische gegevens samen voor de beide landen.

Daarna bestudeert Mr. Kunst beknopt het ontstaan van het Nederlands Burgerlijk Wetboek in 1838 en gaat na op welk gebied dit nieuwe wetboek van de Code civil verschilt. Hij vermeldt de belangrijkste juristen die invloed gehad hebben op de evolutie van het Nederlands burgerlijk recht om dan de essentiële gegevens aan te stippen, die aan de basis liggen van het nieuw Burgerlijk Wetboek, ontworpen door Prof. Meijers.

Het is merkwaardig hoeveel er in dit werkje gezegd wordt in zulke beperkte omvang. Wanneer studenten dit boekje zullen kunnen gebruiken als een uitmuntend naslawerk zullen ook vele juristen, die in de praktijk staan, er nuttig aan doen het eens door te lezen om zich tal van wetenswaardigheden in herinnering te brengen.

Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland. Jaarboek VI - 1955 en 1956. — Uitgeverij De Sikkels, Antwerpen, 234 p.

Dit jaarboek, uitgegeven door de hoogstaande Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland, het zesde van de reeks, sluit merkwaardig aan bij zijn voorgangers. Het vermeldt verschillende preadviezen die uitgebracht werden op de vergaderingen van 1955 te Antwerpen en van 1956 te 's Gravenhage, alsook een beknopt verslag over de werkzaamheden van de verschillende afdelingen. De namen van de juristen uit noord en zuid die deze preadviezen hebben geschreven staan borg voor hun belangrijkheid. Wij dienen er ons hier toe te beperken de verschillende behandelde onderwerpen te vermelden.

Zevende algemeene vergadering, 15-16 april 1955 : Prof. Dr. Frans de Visschere « De Rechtspositie van de ambtenaar in België »; Prof. Mr. A.M. Donner « Enkele punten van het Nederlandse ambtenarenrecht »; Prof. Mr. J.E. Jonkers « De beledigde partij in het Nederlandse strafproces »; Prof. J. Rubbrecht « De rechten van de benadeelde in het Belgisch strafproces »; L. Fredericq en E. Van Dievoet « Maatregelen ter voorkoming van faillissement en uitstel van betaling »; R.P. Cleveringa « Maatregelen ter voorkoming van faillissement en surséance van betaling »;

Achtste algemeene vergadering, 9-10 november 1956 : Dr. Rob. Picavet « De positie van het College van Burgemeester en Schepenen en van de Burgemeester in het Belgisch Recht »; Mr. S.J.R. de Monchy « De positie van Burgemeester en Wethouders en de Burgemeester »; Prof. Dr. H. Bekaert « Het verschoningsrecht in de Belgische Wetgeving »; Mr. A.A.L.F. van Dulleman « Het verschoningsrecht in de Nederlandse Strafprocedure »; Jan Ronse « Aansprakelijkheid wegens het veroorzaken van de dood van een ander naar Belgisch en Nederlands recht »; Prof. Mr. J. Drion « Schadevergoeding wegens het veroorzaken van eens andere dood ».

E. A. M. Lamers. — Het Nederlandse gevangeniswezen in de jaren 1958 en 1959. — Staatsdrukkerij- en Uitgeversbedrijf, 's-Gravenhage, 1960. 87 p.

Het jaarlijks rapport over het Nederlandse gevangeniswezen, dat sedert verschillende jaren aan de

Minister van Justitie wordt uitgebracht door de Heer E.A.M. Lamers, directeur-generaal van het gevangeniswezen, is steeds een merkwaardig stuk dat de penalist in de hoogste mate interesseert. In 1958 was het niet verschenen, doch thans gaat het over twee jaren, namelijk 1958 en 1959. Alle vraagstukken, die ook in België voor de penitentiaire wetenschap van belang zijn, worden in dit rapport besproken: de verschillende afdelingen die zich met de penitentiaire vraagstukken bezighouden op het departement van justitie, het personeel, de selectie der gedetineerden en de differentiatie der gestichten, de gebouwen en de terreinen, de materiële voorzieningen, de beveiliging, de arbeid, het regime (met een interessante uitweiding over de open gevangenis) en uiteindelijk de geestelijke en hygiënische verzorging, om te besluiten met een hoofdstuk gewijd aan psychisch gestoorden.

Uitvoerige statistische gegevens komen voor doorheen heel het boek en dit rapport, dat uitgegroeid is tot een werk van 87 bladzijden, geeft een uitstekend overzicht van de penitentiaire werkelijkheid zoals ze heden in Nederland bestaat.

Op allerlei punten kunnen onze Belgische penalisten hier uiterst nuttige aanduidingen vinden.

R. Wilkin. — Commentaire de la Loi communale. Complément pour l'année 1959. — Etablissements Emile Bruylant, Brussel, 1960. 458 p.

Zoals elk jaar is ook voor het jaar 1959 de aanvulling verschenen van het grote werk van de Heer Robert Wilkin over de Gemeentewet. De omvang van het boek toont welke reusachtige activiteit er op gemeentelijk gebied ontwikkeld werd en hoe menigvuldig de vraagstukken zijn die zich hier voordoen.

Het complement herneemt de nummering van het groot oorspronkelijk drielidig commentaar, zodat men onmiddellijk de basisgegevens kan terugvinden en het verwijst dan tevens naar de verschillende nummers waarin, in al de voorgaande complementen, dezelfde stof werd behandeld.

Het is een boek met rijke inhoud. Niets ontsnapt aan de vorsende blik van de auteur. Er bestaat slechts één vrees, namelijk dat wanneer elk jaar een zo omvangrijk toevoegsel aan het commentaar wordt uitgegeven, degene die het boek wil benutten in de uitgebreidheid van de stof zal verdrinken. Een leer- of handboek mag geen archief zijn en dit worden in zekere mate de jaarlijkse complementen van Wilkin. Tot nog toe is het in elk geval een uiterst nuttig archief dat kan gelden als een uitgebreide encyclopedie van het gemeenterecht.

V. De Tollenaere. — Nouveau commentaire de la Loi Communale. Complément pour les années 1954 à 1958. — Maison Ferdinand Larrier, Brussel, 1960. 352 p.

De vrees die wij hierboven uitspraken aangaande de jaarlijkse vervolgen van het boek van Wilkin doet zich niet voor bij het eerste complement, dat uitgegeven werd door de Heer Victor De Tollenaere, op zijn groot «Nouveau commentaire de la Loi Communale». Dit complement beslaat vier jaren, namelijk van 1954 tot 1958 en is uiterst overzichtelijk en synthetisch. Het verwijst steeds naar de bladzijden van het groot werk en het lijdt geen twijfel dat een vier- of vijfjaarlijkse aanvulling verkieslijker is dan de jaarlijkse complementen die over hetzelfde onderwerp door Wilkin worden uitgegeven.

De Heer De Tollenaere, vergrijsd in de praktijk van het gemeenterecht, heeft al wat van belang is in het licht gesteld, met de nodige verwijzingen om nog meer uitgebreider documentatie op te sporen.

Het is een onmisbaar toevoegsel aan het zo gewaardeerd groot commentaar van de schrijver, waarvan ook een Nederlandse editie verschenen is.

Le Chevalier Braas. — La législation nobiliaire en Belgique. — Etablissements Emile Bruylant, Brussel, 1960. 217 p.

Een zeer speciaal onderwerp dat slechts een beperkt aantal belanghebbenden zal interesseren, doch dat de kenmerken draagt die Ridder Braas zulke hoge wetenschappelijke reputatie hebben bezorgd, namelijk merkwaardige klaarheid en glasheldere overzichtelijkheid.

Het eerste gedeelte is gewijd aan het historisch overzicht van het lot van de adel vanaf de Franse omwenteling tot op onze dag. De auteur bestudeert daarna art. 75 van de Belgische Grondwet en onderzoekt de bepalingen van ons publiek recht op het gebied van het toekennen der adelbrieven. In een vierde hoofdstuk wordt de adellijke titel in verband gebracht met de toepassing van het burgerlijk recht: het dragen van de naam, het bewijs en de overdracht van de adellijke titel, zijn vermelding in de registers van de burgerlijke stand, de betwistingen die zich aangaande de titel kunnen voordoen en eindelijk het verlies van de adeldom.

Een hoofdstuk wordt gewijd aan de adel in het internationaal recht en de toestand van vreemde edellieden in België. Een ander kapittel behandelt de bepalingen voorzien in de strafwet betreffende het dragen van adellijke titels en het boek wordt besloten met een hoofdstuk over de wapenschilden.

Een werk dat vlot geschreven is, dat al de juridische vraagstukken grondig heeft uitgediept en dat ook van aard is om de nieuwsgierigheid van de zeer velen, die zelf volkomen vreemd blijven aan de stof, te bevredigen.

BALIELEVEN

Conférence du Jeune Barreau d'Anvers.

Op zaterdag, 5 dezer, had in de assisenzaal van het Gerechtshof de plechtige openingszitting plaats van de Conférence du Jeune Barreau van Antwerpen. Vorig jaar had deze conferentie geen openingszitting gehouden en er waren alarmkreten opgegaan over de nood van de « culture française qui avait de la peine à se maintenir à Anvers ». Het was klaarblijkelijk de bedoeling dit jaar de schade in te lopen en van deze openingszitting iets overweldigends te maken. Men had dan ook reeds dagen op voorhand in meerdere Antwerpse bladen grote reclame-artikelen laten verschijnen met speciale omlijsting, om bijzonder de aandacht van het publiek op deze manifestatie te vestigen. Deze publiciteit heeft hier andermaal de degelijkheid van haar beproefde methode bewezen en een zeer talrijk publiek vulde de zaal. Oneindig was het aantal vooraanstaande personaliteiten, die uitgenodigd waren geworden, en tussen de gewone afvaardigingen van de bevriende balies was er thans een spectaculaire innovatie, namelijk de aanwezigheid van een vertegenwoordiger der Engelse balie, die, met zijn pruk op het hoofd, zetelde in het gestoelte der gezworenen.

Bij het begin van de zitting werden de aanwezige personaliteiten door de voorzitter der Conferentie, Mr. Paul Speyer, begroet en vooraleer dat elk van hen de traditionele lofbetuigingen had mogen in ontvangst nemen verliep er heel wat tijd. De voorzitter vond voor elk van de aanwezigen voortreffelijke en vleierende bevoordingen. Hij stelde dan de openingsredenaar Mr. Hubert Bonjé aan de vergadering voor.

Deze had als titel van zijn openingsrede gekozen

« De Talleyrand à Khrouchtchev », een titel die ten eerste van aard was de algemene nieuwsgierigheid te prikkelen. Mr. Bonjé droeg zijn rede voor met soberheid en distinctie en wist voortdurend het publiek te boeien. Het eerste gedeelte van zijn voordracht was een synthese van het leven en de diplomatieke activiteit van de beruchte Talleyrand, waarvan, naast de eigenaardige en zonderlinge levensverhoudingen, de handigheid en de geslepenheid als onderhandelaar werden in het licht gesteld. Vandaar uit ging de spreker dadelijk over tot een beoordeling van de hedendaagse diplomatieke methodes en hij bekritiseerde het behandelen van de grote internationale vraagstukken, zoals dit thans gebeurde in het volle licht der vergaderingen van de Organisatie der Verenigde Naties, die, naar het oordeel van de spreker, oneindig minder kans geven op succes dan de traditionele methodes. Grote discretie en meer geheime besprekingen tussen specialisten zijn van aard om betere resultaten te bekomen en zouden in de tegenwoordige tijd meer geschikt zijn om de vrede tussen de volkeren te bewaren dan de spectaculaire publieke redevoeringen der politiekers.

Het was een rede die, zoals de Stafhouder Mr. Roost het in zijn kritiek deed opmerken, heel wat te denken gaf, waaromtrent men er voorzeker een tegenstrijdige mening kan op nahouden, doch die uitstekend bewerkt was, goed voorgedragen, vol pikante opmerkingen en die bij het publiek een zeer groot succes behaalde.

Na de zitting had er ten huize van de voorzitter een weelderige receptie plaats, waar zich ontelbare genodigden verdrongen.

's Avonds werd er in de Philotaxe aangezetten aan een gezellig banket, waar menigvuldige tafelspeeches werden uitgesproken. Zij stonden echter alle verre in de schaduw van de merkwaardige tafelrede die werd gehouden door Mr. Geoffrey Lawrence, Q.C. voorzitter van het General Council of the Bar van Engeland, die met de grootste eenvoud en bescheidenheid, doch tevens in een uiterst geraffineerde vorm en met beheerste bezieling enkele van de eeuwige waarden, die het doel zijn van de balie in alle landen, onderlijnde.

Wij mogen niet vergeten te vermelden dat in de openingsrede, die hij uitsprak, de voorzitter Mr. Paul Speyer, wanneer hij het woord richtte tot zijn collega der Vlaamse Conferentie, een merkwaardige flamingantische geloofsbelijdenis aflegde, die zeker in het midden van de Conférence du Jeune Barreau als iets volstrekt nieuws zal beschouwd zijn geworden. Herinnerend aan de erbarmelijke sociale toestanden, waarvan de Vlamingen in het verleden het slachtoffer waren, bracht hij hulde aan flaminganten zoals Edward Coremans, Jan Van Rijswijk en Flor Heuvelmans, de stichters van de Vlaamse Conferentie. Dit deel van de rede werd door de vlaamsgezinde confraters, die talrijk de zitting bijwoonden, voorzeker met genoegen aanhoord, doch tegelijkertijd vroegen zij zich af hoe deze geloofsbelijdenis dan wel kon passen in heel de activiteit van de Conférence du Jeune Barreau in het Vlaamse Antwerpen, waar heel het rechtsleven wettelijk in het Nederlands moet geschieden en zij dachten terloops aan het woord dat Jules Destrée op 1 november 1930 schreef in « Le Soir »: « Les minorités en pays flamand? En quoi peuvent-elles nous intéresser? Pourquoi ces Belges s'obstinent-ils à s'exprimer en une autre langue que celle du peuple? Qu'ils parlent le flamand! » ...

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

TAALKUNDIGE KRONIEK

Bestemming

De verzending geschiedt tegen terugbetaling op kosten van de bestemming (Brussel, 6 juni '60).

Daar de politie en de posterijen de strengste geheimhouding bewaren over de zaak en vooral over de identiteit van de bestemming... (Aldaar, 20 juni '60).

Nieuwsbladen en... verzonden onder gefrankeerde band, rechtstreeks aan het adres van de bestemming... (Aldaar, 20 juni '60).

Dat gallicisme treffen wij veelvuldig aan in officiële berichten, administratieve stukken, reclamebladen, brief- en bestelkaarten enz. Anderzijds neemt het gebruik van het Nederlandse zinverwante *geadresseerde* langzaam toe in onze ambtelijke taal en in het bedrijfsleven.

Bestemming. Verkeerde woordvorming ter vertaling van het Fr. *destinataire*; persoonsnamen met -ling van ww. afgeleid betekenen: hij die de handeling doet (b.v. zwerveling, ofwel die ze ondergaat (b.v. beschermeling). (Belgicisme) Bestemming [Algemeen Nederlands] *Geadresseerde*, ontvanger (van een brief, waren). — Const. H. Peeters, *Nederlands(ch)e Taalgids*, Antwerpen, 1934, p. 64.

De verzending geschiedt onder *rembours* op kosten van de *geadresseerde*.

Daar de politie en de posterijen (*postautoriteiten*) de strengste geheimhouding over de zaak in acht nemen en vooral over de identiteit van de *geadresseerde*...

Nieuwsbladen en..., onder gefrankeerde band, rechtstreeks gericht aan de *geadresseerde*...

(« Onze Taalblaadjes »)

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Gemeenterecht: jrg. 1960 - nr. 10: Belastingen. — Bevolking. — Burgemeester en Schepenen. — Comptabiliteit. — Getuigenschriften. — Onderwijs. — Pensioen. — Personeel. — Politie. — Raad. — Slachthuizen. — Toelagen. — Veldwachter.

Nederlands Juristenblad: jrg. 1960 - nr. 38:

G. Del Vecchio, Het wezen van het natuurrecht. — E.P.M.W. Domsdorf, Kernenergie en Wetgever (II, slot). — D. Sanders, Mr. I. van Creveld †, met onderschrift van Prof. Mr. J. C. van Oven. — B.J.J. Schwannebeck, Kan moord, gepleegd door een strafrechtelijk minderjarige, worden gestraft met alleen een geldboete?

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie: jrg. 1960 - nr. 4650:

J. Valkhoff, Vervreemding van het erfpachtrecht in het nieuwe B.W. (5.7.1.5 en 3.4.2.1.) (II, slot).

Ars Aequi: jrg. 1960 - nr. 1:

Oordeelsvorming; verslag voorjaarscongres J.F.A.S. — H. J. Scheltema, *Ars longa vita brevis*: F. G. Scheltema. — J. Wiarda, Rechtsvraag 58.

Rechtsgeleerd Magazijn Themis: jrg. 1960 - nr. 5:

Ter herdenking van het 150-jarig bestaan van het genootschap *Justitia et Amicitia*. — J. H. Beekhuis, Het bouwen, planten en zaaien op eens anders grond. — H. Drion, Dwaling in het contractenrecht. — R.A.V. baron Van Haersolte, De rechtspersoon als ethische spiegel. — J. M. Polak, Overheid, organisatie en rechtspersoon. — H. E. Scheffer, De aansprakelijkheid van de vervoerder in het internationale recht.